



**INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE**

# **FÖRÄLDRAR SOM SYNLIGGÖRS GENOM BARNETS BÄSTA**

En kvalitativ studie om socialsekreterares och familjebehandlares syn på föräldraskap hos föräldrar vars barn är placerade.

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher educational credits

Nivå: Kandidatnivå

Termin: VT18

Författare: Jenny Lindqvist Todevski och Helena Mäki

Handledare: Therése Wissö

## **Abstract**

Titel: Föräldrar som synliggörs genom barnets bästa - En kvalitativ studie om socialsekreterares och familjebehandlares syn på föräldraskap hos föräldrar vars barn är placerade.

Författare: Jenny Lindqvist Todevski och Helena Mäki

Syftet med denna studie var att undersöka socialsekreterares och familjebehandlares föreställningar om föräldraskap hos placerade barns föräldrar, samt undersöka hur dessa föreställningar kan förstås. Studien utgick från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv där teoretiska begrepp som görandet av föräldraskap, föräldrapraktiker och handlingsutrymme var centrala. Begreppen användes för att begreppsliggöra vad det innebär att vara förälder inom det tredelade föräldraskapet och analysera vilka förutsättningar som uttrycks påverka arbetet med föräldrar till placerade barn. I studien har kvalitativ intervju och gruppintervjuer använts under fem semistrukturerade intervjuer med sammanlagt 15 intervjupersoner inom socialtjänsten. Både myndighetsutövande socialsekreterare och familjebehandlare intervjuades och samtliga intervjupersoner arbetade med placerade barns föräldrar inom den sociala barnvården. Studiens resultat vilar på en tematisk analys av det som framkom under intervjuerna. Studiens huvudresultat visar att föräldraskapet omförhandlas inom det tredelade föräldraskapet där förälderns förmåga till insikt om sin roll i vad som är bäst för barnet värderas högt. Studiens resultat visar även att socialsekreterare och familjebehandlare kan ha olika syn på föräldraskapets praktik men att uttryck för det komplexa i att arbeta med både barn och föräldrar, samt upplevelsen av att arbeta utan tydliga riktlinjer för föräldraarbetet, är oberoende av yrkesroll.

Nyckelord: Det tredelade föräldraskapet, Föräldraskap, Föräldrapraktiker, Placerade barns föräldrar, Sociala barnvården.

## Innehållsförteckning

1. Inledning .....	1
1.1 Syfte och frågeställningar .....	2
2. Bakgrund .....	4
2.1 Rättslig reglering av omhändertagande av barn .....	4
2.2 Barns rätt .....	5
2.3 Socialtjänstens dubbla uppdrag .....	6
2.4 Det tredelade föräldraskapet .....	9
3. Tidigare forskning .....	10
3.1 Urval och sökning efter tidigare forskning .....	10
3.2 Maktobalans i den sociala barnvården .....	11
3.3 Kontakt mellan barn och föräldrar under placering .....	13
4. Teori och centrala begrepp .....	16
4.1 Socialkonstruktivistiskt perspektiv som utgångspunkt .....	16
4.2 Teoretisering av föräldraskap .....	18
4.3 Handlingsutrymme .....	20
5. Metod .....	22
5.1 Den kvalitativa forskningsstrategin .....	22
5.2 Tillvägagångssätt .....	23
5.2.1 Avgränsning och urval .....	23
5.2.2 Kvalitativa intervjuer .....	24
5.2.3 Genomförande av intervjuer .....	25
5.2.4 Arbetsfördelning .....	27
5.3 Analysmetod .....	27
5.4 Forskningsetiska överväganden .....	30
5.5 Studiens reliabilitet och validitet .....	32

6. Resultatredovisning och analys.....	34
6.1 Lagom förälder.....	34
6.1.1 Att samsas om föräldraskapet.....	34
6.1.2 Återförening eller inte.....	40
6.2 Insiktslös eller förändringsbar .....	41
6.3 Dubbla stolar.....	46
6.3.1 Förhandling mellan frivillighet och tvång .....	47
6.3.2 Barnets process i fokus .....	51
7. Slutsatser samt svar på frågeställningar.....	55
8. Slutdiskussion.....	60
8.1 Studiens resultat i relation till tidigare forskning.....	60
8.2 Avslutande ord och förslag på vidare forskning.....	62
Litteratur- och källförteckning .....	64

## **Bilaga 1 - Intervjuguide**

## **Bilaga 2 - Informationsblad**

# 1. Inledning

Att placera ett barn för vård utanför hemmet är en nödvändighet i de fall där barnets liv och hälsa riskeras (Mattsson & Vinnerljung 2016). Enligt socialstyrelsens senaste statistik placerades 30 500 barn och unga med stöd av Socialtjänstlagen (SoL) eller Lagen med särskilda bestämmelser vård av unga (LVU) någon gång under 2016. Den vanligaste placeringsformen för de under 18 år är familjehem oavsett kön och ålder på de placerade barnen och ungdomarna (Socialstyrelsen 2017). Vid en placering av ett barn eller en ungdom så har inte längre föräldern till det placerade barnet ensamt ansvar för den unge. Ansvaret för dessa barn delas istället mellan föräldrar, vårdgivare och socialtjänst, något som ofta benämns som det tredelade föräldraskapet (Socialstyrelsen 2015b).

Socialtjänstlagen (SoL) förutsätter att insatser till familjer i första hand ska genomföras på frivillig väg och i samarbete med familjen. Istället för att direkt omhänderta barn läggs således mycket fokus på att i första hand stödja ursprungsfamiljen (Höjer & Sjöblom 2012). Socialtjänstens arbete rymmer därför både uppdraget att arbeta med förebyggande serviceinsatser för att stötta familjer och att arbeta med skyddande insatser för utsatta barn där samtycke saknas (Östberg 2017). I Sverige är barnvården även präglad av ett relationsorienterat synsätt vilket fokuserar på barns behov av den ursprungliga föräldern. Detta innebär att barn som far illa i sin familj måste skyddas samtidigt som banden till ursprungsfamiljen anses viktiga. Detta märks bland annat i SoL där vikten av att det placerade barnet har kontakt med sitt biologiska nätverk understryks (Höjer 2011). Vidare anses en placering utanför hemmet vara en temporär lösning där målet är att barnet ska återförenas med sin biologiska familj. Återförening sker dock ofta utan förbättring i hemmiljön vilket leder till att många barn behöver placeras igen efter att en återförening skett (Socialstyrelsen 2013). Ytterligare en målsättning är att det ska ske ett gott samarbete inom ramarna för det tredelade föräldraskapet (Höjer 2011, Höjer & Sjöblom 2012).

Det finns en begränsad mängd studier som belyser relationerna mellan de olika aktörerna i det tredelade föräldraskapet. Det som framkommit i studier är dock att

föräldrars upplevelser av socialtjänstens bemötande vid en placering ofta är negativ. Många föräldrar upplever att de känner sig övergivna och föräldrars psykosociala situation försämras ofta efter att ett barn placerats (Höjer & Sjöblom 2012, Mattsson & Vinnerljung 2016). Trots begränsad forskning på området så börjar placerade barns föräldrar bli en uppmärksammas målgrupp i flertalet kommuner (Karlsson & Mortensen 2017, Stockholmsstad 2018). Så även inom Göteborgsregionens kommunalförbund (GR), vilket är en samarbetsorganisation för 13 kommuner. Stöd till placerade barns föräldrar är ett område som GR identifierat som utvecklingsområde och under våren 2017 anordnades en workshop kring stöd till föräldrar med placerade barn för medarbetare i Göteborgsregionen. Under denna workshop framkom att detta är ett område där kommunerna konstaterade att de behöver utveckla sitt arbete samt att det behövs en samlad bild av hur kommunerna arbetar med stöd till föräldrar med placerade barn. Forskning och Utveckling (FoU) i Väst, som är en del av den verksamhet som bedrivs på GR, beslutade tillsammans med ett chefsnätverk inom socialtjänsten att följa upp workshopen under våren 2018. Detta för att genom en kartläggning undersöka hur stödet till placerade barns föräldrar ser ut innan, under och efter en placering i kommunerna idag. Det kommunitierade utvecklingsprojektet med mål att utveckla den sociala barnavården kring föräldrastöd påvisar att det finns en tydlig samhällsrelevans för ytterligare studier kring föräldraskap, barns bästa och det sociala arbetet. Vi fick möjlighet att medverka vid fem tillfällen under kartläggningen för att tillsammans med GR intervjua socialsekreterare och familjebehandlare om stödet till placerade barns föräldrar. Baserat på den empiri som samlades in vid dessa tillfällen avser vi beskriva och analysera de föreställningar som socialsekreterare och familjebehandlare har om föräldraskap hos föräldrar vars barn är placerade.

## **1.1 Syfte och frågeställningar**

Syftet med studien är att beskriva och analysera vilka föreställningar och förväntningar socialsekreterare och familjebehandlare har gällande föräldrar till placerade barn, samt hur dessa föreställningar och förväntningar kan förstås. För att uppnå studiens syfte har vi valt att använda oss av tre frågeställningar.

- Vilka förväntningar har socialsekreterare och familjebehandlare på föräldrars delaktighet under ett barns placering?
- Hur beskriver socialsekreterare och familjebehandlare föräldrars utförande av föräldraskap under ett barns placering?
- Hur resonerar socialsekreterare och familjebehandlare kring sina förutsättningar för att arbeta med placerade barns föräldrar och hur påverkar dessa förutsättningar konstruktionen av föräldraskap i det sociala arbetet?

## 2. Bakgrund

För att få en tydligare förståelse för socialsekreterares, familjebehandlares samt föräldrars roller i det tredelade föräldraskapet krävs en förståelse för hur den svenska sociala barnvården fungerar. I följande avsnitt beskrivs den sociala barnvårdens historiska framväxt och rättsliga grund. En redogörelse följer även för hur den sociala barnvården är uppbyggd idag samt hur tanken om barns rätt präglar den sociala barnvården.

### 2.1 Rättslig reglering av omhändertagande av barn

Svenska statliga myndigheter har länge haft rätten att omhänderta barn inom den så kallade sociala barnvården. Huruvida dessa omhändertaganden skett för att skydda barnen eller för att skydda samhället har dock varierat över tid (Leviner & Lundström 2017). Framväxten av den svenska välfärdsstaten under 1900-talet innebar ett ökat offentligt ansvar inom flera områden, barns villkor var ett sådant område. Barnen sågs som nyckeln till framtiden och intresset för att skydda barn från problematiska föräldrar växte fram, ett synsätt som på många sätt präglar den sociala barnvården än idag (Höjer 2012a).

Dagens socialtjänstlag (SoL) samt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) tillkom på 1980-talet och den tidigare traditionen att ha en särskild barnvårdslag avskaffades härmed. I och med införandet av SoL och LVU togs det även avstånd från tanken om sociala barnvårdsärenden som samhällsskyddande åtgärder. Sociala barnvårdsfrågor ryms från och med nu inom SoL:s bestämmelser där klientens självbestämmande ska främjas. LVU instiftades då det ansågs behövas för de fall där antingen föräldrar, barn eller båda inte frivilligt gick med på nödvändiga insatser. Målet med de nya lagarna var dock att så mycket som möjligt av det sociala barnvårdsarbetet skulle präglas av frivillighet, inklusive placeringar utanför hemmet (Lundström 2017). Skillnaderna mellan en SoL- och LVU-placering består dock i mer än enbart nivån av frivillighet. Vårdnadshavares bestämmanderätt kvarstår i stort sätt helt vid en SoL-placering men begränsas i stor utsträckning vid ett LVU. Vårdnadshavare och beslutsmogna barn kan även avsluta



placering eller tacka nej till insatser inom ramen för vården vid en SoL-placering medan socialnämnden har bestämmanderätt i denna typ av beslut vid en placering som sker med stöd av LVU. Ytterligare en betydande skillnad är att LVU-placeringar alltid prövas i domstol och att vårdnadshavare och barn då har juridiskt ombud (Leviner 2017).

## 2.2 Barns rätt

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Med barn avses varje människa under 18 år (SFS 2001:453, Socialtjänstlagen 1 kap. 2§).

Barns bästa är en fokuspunkt i svensk lagstiftning och flera lagändringar inom både SoL och LVU har genomförts under 1990-talet fram till idag för att öka barns inflytande i frågor som rör dem. Sedan 2013 ska även barns bästa vara en avgörande faktor i beslut som rör dem enligt SoL (Svensson & Höjer 2017). Sverige ratificerade barnkonventionen 1990 och Sverige är idag på väg att inkorporera barnkonventionen i svensk lag. Lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2020 (Regeringskansliet 2018-06-13). I Barnkonventionens tredje och sjätte artikel understryks det att barnets bästa ska komma i främsta rummet och att "konventionsstaterna skall till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling", i artikel 19 understryks även att barn ska skyddas från övergrepp och utsatthet från de som tar hand om barnet (UNICEF Sverige 2009:21). Den artikel som närmast berör omhändertagande av barn är artikel nio. Här står det att "ett barn ska inte skiljas från föräldrarna mot deras vilja, utom när det är för barnets bästa. Ett barn som är skilt från föräldrarna har rätt att träffa dem regelbundet". Vidare står det i klargörandet kring artikel 9 att barnets rätt att ha en personlig relation till de föräldrar barnet är separerat från ska respekteras av konventionsstaterna, förutom i de fall då detta strider mot barnets bästa (UNICEF Sverige 2009). Att barnet har rätt till umgänge med en förälder som inte är boendeförälder regleras även i Föräldrabalken 6 kap. 15 § (SFS 1949:381).

Vad som är barnets bästa i ett barnavårdsärende definieras dock inte helt varken i svensk lag eller i barnkonventionen. Barns bästa är inte något objektivt, istället är

det kontextbundet och upp till socialnämndens bedömning i barnavårdsärenden (Socialstyrelsen 2013). Det som ska tas i beaktande när barnets bästa bedöms i ett socialt barnavårdsärende är information från personer i barnets närhet, forskning, beprövad erfarenhet samt det som barnets själv ger uttryck för i relation till barnets ålder och mognad (Socialstyrelsen 2013). När ett omhändertagande skett ska socialtjänsten jobba mot återförening så snart syftet med vården uppnåtts. Återförening sker dock ofta utan förbättring i hemmiljön vilket leder till att många barn behöver placeras igen efter att en återförening skett (Socialstyrelsen 2013). Det finns en grundläggande tanke inom svensk social barnavård att det som är bäst för ett barn är dess biologiska föräldrar, och vården syftar oftast till att förbättra barnets villkor att flytta hem igen. När det gäller varaktiga placeringar så är det dock ofta föräldrarnas problematik som är grunden till placeringen och föräldrars psykosociala situation har även en tendens att försämrats när ett barn placeras (Mattsson & Vinnerljung 2016). Något som exemplifierar dessa svåra omständigheter är den höga mortaliteten hos placerade barns föräldrar. Bland barn som är stadigvarande placerade i familjehem har fler än en av fyra barn förlorat minst en förälder innan sin 18-års dag, en siffra som är betydligt högre än för andra barn. Anledningen till dödsfallen hos föräldrarna är ofta missbruksrelaterade alternativt en följd av våld eller självmord (Mattsson & Vinnerljung 2016). Många barn som är varaktigt placerade i familjehem har således ett reducerat nätverk kring sig, ofta på grund av föräldrars dödsfall eller som en följd av att kontakten inte upprätthålls med nätverket under tiden barnet vårdas (Mattsson & Vinnerljung 2016).

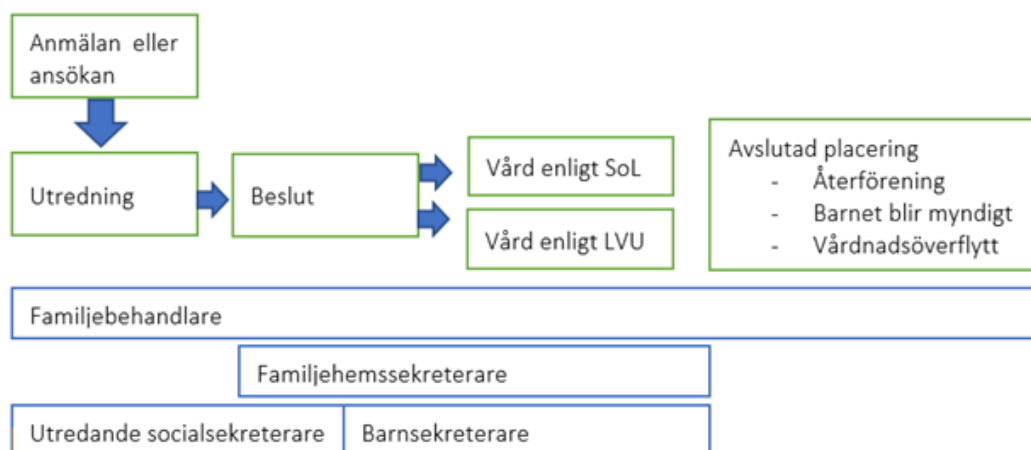
Efter tre år ska socialtjänsten även särskilt överväga huruvida det bör ske en vårdnadsöverflytt till familjehemsföräldrarna (Svensson & Höjer 2017, Socialstyrelsen 2013). Detta görs då barnet anses ha vistats så lång tid i familjehemmet att det knutit an till familjehemsföräldrarna och en överflytt av vårdnaden övervägs då för barnets bästa (Socialstyrelsen 2013).

### **2.3 Socialtjänstens dubbla uppdrag**

Inom ramarna för socialtjänstens arbete ryms både uppdraget att arbeta med förebyggande serviceinsatser för att stötta familjer och att arbeta med insatser för

att skydda redan utsatta barn. Den svenska sociala barnvården kännetecknas således till stor del av denna balansgång mellan stöd och frivillighet å ena sidan samt kontroll och tvång å andra sidan (Östberg 2017). I praktiken innebär detta att samtidigt som föräldrar och deras barn ska erbjudas hjälp och stöd när de behöver det så kan vad som är bäst för barnet behöva utredas och formella beslut fattas för att skydda barnet (Höjer 2012a).

När både myndighetsutövning och behandlingsarbete ryms inom samma myndighet på detta sätt så riskeras skiljelinjen mellan de olika rollerna bli otydlig vilket kan komplicera utredningsarbetet med utsatta barn (Höjer 2012a). Figur 1 nedan visar vilka professioner, både myndighetsutövande socialsekreterare och behandlande socialarbetare, som blir aktuella under olika delar i processen. Figuren nedan beskriver även en förenklad bild av ärendegången som sätts igång när det kommer till socialtjänstens kännedom att ett barn på något sätt far illa och en utredning resulterar i en placering enligt SoL eller LVU.



Figur 1. Placeringsprocessen samt professioner.

Familjebehandlare är inte myndighetsutövare, antingen kan de arbeta på uppdrag av socialtjänsten eller så kan familjer själva söka deras stöd utan att bistånd krävs. En familjebehandlare kan komma in i ett barnvårdsärende när som helst under processens gång, även innan omhändertagande sker, och även vara kvar i familjen efter att en återförening skett. Familjehemssekreteraren kommer in i bilden i och med att barnet placeras och arbetar med att stötta familjehemmet. Utredande socialsekreterare är den handläggare som genomför utredningen och tar beslut

gällande huruvida placering ska ske eller ej. När placeringen anses stabil flyttas ärendet över till en för barnet särskilt utsedd socialsekreterare (barnsekreterare), vad som definieras som en stabil placering är dock olika och det finns ingen fast tidsgräns för när ett ärende flyttas över. Barnsekreteraren ansvarar för att stötta barnet och främja relationen till föräldern under placeringen fram till att ärendet avslutas (Socialstyrelsen 2015b).

Barn kan komma att uppmärksammas av socialtjänsten antingen som en följd av anmälan eller ansökan (Östberg 2017). I en internationell jämförelse kommer förhållandevis många barn till socialtjänstens kännedom i Sverige. Detta som en följd av den lagstadgade skyldigheten för flera professionsgrupper att anmäla misstankar om att barn far illa. Antalet barn som beviljas serviceinsatser korrelerar dock inte med hur många barn socialtjänsten har kännedom om, istället ligger Sverige här relativt lika med många andra länder (Cocozza & Hort 2011). En teori om anledning till varför det i Sverige inte är fler som får service än i andra länder är just att socialtjänsten har möjlighet att genomföra både frivilliga och tvingande åtgärder. Det vill säga att närvaron av tvingande åtgärder som en potentiell möjlighet hindrar familjer från att söka de frivilliga åtgärderna (Cocozza & Hort 2011).

Omhändertagande med stöd av LVU kan enbart göras när det saknas samtycke för nödvändig vård av barn och idag sker majoriteten av omhändertagandena i Sverige med samtycke, alltså med stöd av SoL (Lundström 2017, Svensson & Höjer 2017). Samtyckeskonstruktionen i LVU innebär att frivilliga insatser ska prioriteras före tvång och även när placering sker med LVU styrs fortfarande socialtjänstens arbete av en grundtanke om frivillighet och samarbete (Leviner 2017). Att samtycka till en placering innebär dock inte att föräldrar och barn önskat att placeringen ska ske eller att de upplevt att det fanns något annat alternativ (Lundström 2017, Svensson & Höjer 2017). Det finns idag diskussioner kring huruvida möjligheten existerar för den enskilde att tacka nej till föreslagna insatser i praktiken då det finns en tydlig maktobalans mellan den enskilde och den myndighet som har möjlighet att göra ingripanden med tvång (Leviner 2017). Ett sätt att se detta på är att socialtjänsten motiverar till frivillighet under hot om tvång och att det följaktligen kan vara svårt att skilja mellan ett frivilligt och ett framtvingat samtycke (Leviner 2017).

## 2.4 Det tredelade föräldraskapet

I Sverige finns en lång tradition av att dela ansvar för barn mellan föräldrar och stat, när barn placeras tar dock staten en än större roll och föräldrarna behöver anpassa sig till det som benämns som det tredelade föräldraskapet (Leviner & Lundström 2017, Socialstyrelsen 2015a). Detta begrepp används för att beskriva det gemensamma ansvar som föräldrar, vårdgivare och socialtjänst har för barn som är placerade i den sociala barnvården (Socialstyrelsen 2015a). Föräldrar är generellt sett vårdnadshavare för sina barn oavsett om de är placerade enligt SoL eller LVU. Vid LVU övertar dock socialnämnden beslutanderätten gällande vården medan familjehemmet (vårdgivaren) tar beslut gällande den dagliga omsorgen (Leviner & Lundström 2017). Föräldraskapet upphör således inte när ett barn blir placerat utan det tredelade föräldraskapet skapar i bästa fall en möjlighet för föräldrar att fortsätta vara föräldrar i samverkan med familjehem och socialtjänst (Socialstyrelsen 2015a).



Figur 2. Det tredelade föräldraskapet.

Figuren ovan visar de tre komponenterna i det tredelade föräldraskapet. Socialtjänsten består här i både myndighetsutövande socialsekreterare och behandlade socialarbetare. Familjebehandlare arbetar på uppdrag av socialtjänsten i ärenden där barn placeras och har således en speciell roll i det tredelade föräldraskapet då de tillhör socialtjänsten men är utan beslutanderätt. Familjehemmets roll är främst att tillhandahålla barnets dagliga omsorg, i viss mån kan även kontakt med barnets föräldrar ingå rollen i samband med exempelvis umgänge (Socialstyrelsen 2015b).

## 3. Tidigare forskning

Forskning som berör socialtjänstens upplevelser av arbetet med placerade barns föräldrar är svår att finna. Det finns dock en betydande mängd forskning som berör närliggande forskningsområden. En redovisning av sökningsprocessen beskrivs innan den tidigare forskningen presenteras. Värt att nämna är att det finns andra dokumentationer på föräldrars upplevelser av den svenska sociala barnavården. Ett exempel är en svensk brukarrevision från 2017 som bland annat visar att föräldrar upplever maktlöshet, bristande delaktighet och en känsla av försummelse. Föräldrar med positiva erfarenheter av socialtjänsten upplevde å andra sidan att de fått ett gott stöd från socialtjänsten och att de var inbjudna att delta (Karlsson & Mortensen 2017).

Följande avsnitt består av fördjupande nedslag i fem studier vilka kommer att presenteras under två rubriker. Under rubriken *Maktobalans i den sociala barnavården* tas forskning upp rörande hur ett gott samarbete kan skapas mellan föräldrar och socialtjänst. Under rubriken *Kontakt mellan barn och förälder under placering* lyfts forskning som berör olika aspekter av föräldrarbetet under en placering. Sammantaget lyfts dessa studier för att ge en inblick i det kunskapsläge som finns gällande föräldrar till placerade barn och deras relation till socialtjänsten.

### 3.1 Urval och sökning efter tidigare forskning

Vår sökning efter peer reviewed tidigare forskning har främst skett i databaserna Social services abstracts, Sewpub och Scopus. Vi har använt oss av sökord på både svenska och engelska så som parents/föräldrar, parenthood/föräldraskap, social service & social work/socialt arbete samt child protection & child welfare/ social barnavård. Sökorden är valda utifrån tanken om att få en bred förståelse för ämnet. Som tidigare nämnts i avsnitt 2.2 Barns rätt, så är svensk lagstiftning föränderlig och revideras kontinuerligt bland annat gällande barns inflytande. Vi har därför gjort en tidsavgränsning och sökt efter artiklar publicerade på 2000-talet då vi önskat fokusera på så aktuell forskning som möjligt. Den forskning som presenteras i detta avsnitt är i stor utsträckning funnen via läsning av bakgrund och

litteraturlistor i artiklar som tangerar på vårt ämne, detta för att hitta forskning som ringar in vårt problemområde. Vi har valt två svenska studier, två från Kanada samt en studie från USA. De två svenska studierna belyser bland annat den svenska kontexten och trots skillnader i välfärdsstaternas organisering har de tre nordamerikanska studierna valts ut då de belyser aspekter av den sociala barnavården som även är aktuella i Sverige.

### **3.2 Maktobalans i den sociala barnavården**

Som tidigare beskrivits i bakgrundsavsnittet så kan maktobalansen mellan socialtjänsten och den enskilde beskrivas som stor inom den svenska sociala barnavården, framförallt då den svenska socialtjänsten ska erbjuda stöd och hjälp samtidigt som det finns möjlighet att vidta tvångsåtgärder (Leviner 2017). Här tas två olika studier upp som båda utgår från tanken om att det finns en inbyggd maktobalans i det sociala barnavårdsarbetet.

Maktobalansen i barnavårdsärenden är utgångspunkten för studien *Understanding worker–parent engagement in child protection casework* av Gladstone et. al (2014). Denna kanadensiska studie belyser hur det dubbla uppdraget inom den sociala barnavården kan påverka samarbetet mellan socialarbetare och föräldrar. Studien utgår från kvantitativ data insamlad från 131 par bestående av en förälder och dennes socialsekreterare samt ytterligare 47 separata intervjuer. Syftet var att undersöka vilka professionella färdigheter socialarbetare använder sig av, och vilka färdigheter föräldrar upplever att socialarbetare använder sig av. Detta för att överbrygga maktobalansen mellan den enskilde föräldern och socialarbetaren för att kunna skapa förutsättningar för ett gott samarbete (Gladstone et. al. 2014). Studien visar att den viktigaste faktorn för att åstadkomma förändring är klienten och dennes känsla av delaktighet, detta gäller även i de fall insatser sker med tvång (Gladstone et. al. 2014). Vidare visar studien att det är svårt för socialarbetare att omsätta sina professionella färdigheter i praktiken med syftet att skapa ett gott samarbete med föräldrarna. Detta förklarar Gladstone et. al. (2014) med att dessa färdigheter kanske inte alltid anses relevanta att använda. Detta då socialtjänsten har ett tvåsidigt uppdrag i att både skydda barnet och stötta familjen. Något som kan leda till att fokus läggs på att hantera riskfaktorer och genomföra utredningar

medan samarbetet med föräldrar anses mindre viktigt att fokusera på. Detta trots att studiens resultat visar att socialsekreterarens arbete med föräldrarna är viktigt för att skapa en god arbetsallians vilket studien även understryker leder till bättre utfall i barnavårdsärenden (Gladstone et. al. 2014).

Dubrills (2006) kvalitativa studie *Parental experience of child protection intervention*, visar även den hur socialarbetarens maktutövning spelar roll för vilken typ av samarbete som kan upprättas med föräldrar. Detta genom att undersöka hur föräldrar upplever, och förhandlar med, myndigheter vid interventioner från den sociala barnavården i Kanada (Dubrill 2006). Urvalet bestod i föräldrar vars ärenden var avslutade och 18 djupintervjuer genomfördes med fokus på att förstå deras upplevelser, i studien används metoden *grounded theory*. Resultatet inordnades i en förklarande modell över föräldrars upplevelser av interventioner i barnavårdsärenden (Dubrill 2006). Studien visar att socialarbetarens maktutövning är en central faktor som påverkar föräldrars uppfattningar av, och reaktion på, interventioner. Huruvida föräldern uppfattade att socialarbetaren utövade sin makt för att kontrollera eller stötta dem påverkade föräldrarnas reaktioner på interventioner samt vilka typer av strategier föräldrarna utvecklade för att möta socialarbetaren. Om föräldrarna upplevde att socialarbetaren använde en kontrollerande maktutövning tenderade de att antingen motsätta sig socialarbetaren öppet och utveckla en relation präglad av kamp, eller så utvecklades en "spela spelet"-relation gentemot socialarbetaren. Det vill säga ett samarbete baserat på att föräldrarna inte ansåg sig ha något annat val än att samarbeta. De föräldrar som upplevde att socialarbetaren använde sin makt med dem, istället för över, tenderade dock att ha ett väl fungerande och genuint samarbete (Dubrill 2006). Dubrill (2006) diskuterar också denna maktobalans och menar att ett rättvist partnerskap eventuellt inte är möjligt att upprätta alls när en enskild möter en myndighet i barnavårdsärenden.

Studier som lyfts ovan är sammantaget relevanta för vår studies syfte då de belyser olika aspekter hos föräldrar vars barn är placerade. Trots att både Gladstone et. al. (2014) och Dubrills (2006) studier är utförda i Kanada är studierna relevanta då de lyfter aspekter kring den sociala barnavården som går att finna även i en svensk kontext. Studien av Gladstone et. al. (2014) visar hur socialsekreterare fokuserar



mer på barnets skyddsbehov än på att skapa en arbetsallians med föräldrarna, trots att en god arbetsallians indikerar bättre utfall för barnet. Även i Sverige har socialtjänsten uppdraget att både skydda barn och stötta föräldrar och det är således relevant för vår studie att ta eventuella resultat av detta dubbla uppdrag i beaktande. Vidare är maktobalansen mellan den enskilde och socialtjänsten central i svensk social barnvård (Leviner 2017). Dubrills (2006) studie är således relevant för vår studie då Dubrill lyfter hur denna maktobalans påverkar arbetet med placerade barns föräldrar genom att föräldrar utvecklar olika strategier för att bemöta socialarbetares maktutövning.

### **3.3 Kontakt mellan barn och föräldrar under placering**

Det tredelade föräldraskapet beskriver den uppdelning i ansvar som sker i och med en placering av ett barn och där även familjehem och socialtjänst får bestämmanderätt över olika delar av barnets tillvaro (Socialstyrelsen 2015a). Under följande avsnitt presenteras tre studier som lyfter olika aspekter av det tredelade föräldraskapet vilka berör hur kontakten utformas mellan förälder och barn under en placering.

Höjers kvalitativa studie, Parents with children in foster care - how do they perceive their contact with social workers (2011) är en svensk studie där föräldrars upplevelser och relation med socialarbetare undersöks. I studien deltog 13 föräldrar vars barn var, eller hade varit, placerade. Deltagandet skedde i fokusgrupper där socialarbetare och forskare var moderatorer (Höjer 2011). I studiens huvudresultat lyfts att föräldrarnas reaktion av förlust och sorg inte erkändes vid en placering. Föräldrar upplevde att socialarbetarens fokus låg på att skydda barnet och inte på att stödja föräldrar. Föräldrar med negativa erfarenheter upplevde att de blev bestraffade för sin bristande föräldraförmåga och att de inte var värdiga stöd från socialarbetaren. Föräldrar som haft positiva erfarenheter av socialtjänsten upplevde att de var inbjudna att delta under utredningen och att problematik kopplat till familjen togs på allvar samt att deras föräldraförmågor lyftes fram. I de ärenden där socialarbetaren hjälpte föräldrarna innebar detta att föräldrarna trots en placering kunde ha en positiv roll i barnets liv (Höjer 2011).

I studien *Factors influencing the regularity of parental visits with children in foster care* genomförd av Nesmith (2015) är utgångspunkten att placerade barn mår bättre och har kortare placeringar om de har regelbundet umgänge med sin förälder under placeringen. Trots detta arbetar inte socialsekreterare på något strukturerat sätt med att få föräldrar till umgängen (Nesmith 2015). Studien är genomförd i USA och använder sig av 75 kvantifierade utredningar, som gav information om exempelvis antal besök och stödinsatser, samt intervjuer med fokusgrupper. Fokusgrupperna bestod i en grupp med socialsekreterare, en grupp med familjehemsföräldrar samt en grupp med familjehemsföräldrar med anknytning till det placerade barnet (Nesmith 2015). Resultaten visade att samtliga fokusgrupper anser att umgänge gynnar barnets och föräldrarnas relation samt att det ökar chanserna för hemflytt (Nesmith 2015). Studiens resultat visar också att socialsekreterarnas stöd gör stor skillnad då föräldrar som fick stöttning till umgänge var fyra gånger så benägna att dyka upp som de som inte fick något stöd. Dock ansåg sig socialarbetare ändå inte ha det primära ansvaret för att stötta föräldrar till umgänge, istället menade samtliga parter involverade i studien att det var någon annans ansvar. Som en följd av detta resultat anser Nesmith (2015) att det behövs tydligare riktlinjer kring umgänge.

I Skoog, Khoo & Nygrens (2015) studie, *Disconnection and dislocation: Relationships and belonging in unstable foster and institutional care*, intervjuas barn som erfarit instabilitet i familjehemsplaceringar. I relation till Nesmiths (2015) studie, där vikten av socialarbetares stöd för ett fungerande umgänge lyfts fram, belyser Skoog, Khoo & Nygren (2015) även barnperspektivet i detta. Skoog, Khoo & Nygren (2015) använder sig av en interpretivistisk-fenomenologisk metod och genomförde 12 kvalitativa intervjuer med barn i den svenska familjehems- och institutionsvården. De barn som deltog i studien var mellan 8 och 18 år och hade alla erfarenheter av uppbrott i sin placering (Skoog, Khoo & Nygren 2015: 1892–1893). Studiens resultat visar att barnen längtade efter långvariga och nära relationer med vuxna. Behovet av samhörighet och tillhörighet var dock svårt för barnen att tillgodose, detta på grund av de biologiska föräldrarnas livssituation, instabila vårdplaceringar och en bristande kontinuitet med socialsekreterare. Barnen beskrev att de biologiska föräldrarnas egen problematik samt den relationsproblematik de hade med sina föräldrar fortsatte att påverka dem under

placeringstiden. Skoog, Khoo & Nygren (2015) menar därför att barn kan behöva stöd i att arbeta med de problem som finns i relationen mellan de själva och föräldrarna. Vidare pekar studien på att det är viktigt att barn själva får identifiera vilka personer som de vill ha fortsatt kontakt med (Skoog, Khoo & Nygren 2015).

I likhet med studien av Gladstone et. al. (2014) visar Höjers (2011) studie hur socialarbetarens fokus på barn respektive föräldrar kan påverka föräldrars upplevelse av placeringen. Detta är relevant för vår studie då stödet till föräldrar vars barn är placerade kan antas påverkas av hur socialsekreterare beskriver föräldrar och föräldraskap vilket i sin tur kan påverka föräldrars upplevelser. Något som understryks i Nesmiths (2015) studie är att socialarbetare inte ansåg sig ha primärt ansvar för föräldrastöd trots att stöd till föräldrar spelar stor roll för kontinuiteten i umgänget. Trots att Nesmiths (2015) studie är genomförd i USA, ett land vars sociala barnavård skiljer sig från Sveriges, är den relevant för vår studie då föreställningen om att umgänge är bra för barnet och ökar chanserna för hemflytt överensstämmer med den svenska återföreningsprincipen. Slutligen lyfter Skoog, Khoo & Nygren (2015) barnets perspektiv i det tredelade föräldraskapet och att stöd till både barn och förälder behövs för att barnet ska kunna känna samhörighet och tillhörighet. Skoog, Khoo & Nygrens (2015) studie nyanserar övriga studiers resultat genom att de lyfter barnets behov av långvariga relationer med viktiga vuxna och föräldrar. Detta är relevant för vår studie då den sociala barnavården uttryckligen utgår från barnens bästa. Vidare visar de studier som lyfts på vikten av att föräldrar erhåller ett gott stöd från socialtjänsten för att det tredelade föräldraskapet ska fungera. Socialsekreterares och familjebehandlares föreställningar om vad som är ett gott föräldraskap under en placering är således relevant att undersöka i ljuset av denna forskning. Detta då det kan antas påverka vilken typ av stöd som anses relevant att ge till föräldrar för att de ska kunna uppnå ett sådant föräldraskap.

## 4. Teori och centrala begrepp

I följande teoriavsnitt presenteras studiens teoretiska utgångspunkter och teoretiska begrepp. Vår studie utgår från en socialkonstruktivistisk utgångspunkt och i följande avsnitt redogörs för hur föreställningar om föräldraskap kan förklaras genom teoretiska begrepp inom ramen för detta perspektiv.

### 4.1 Socialkonstruktivistiskt perspektiv som utgångspunkt

Det övergripande syftet med denna studie är att undersöka socialsekreterares och familjehandlares föreställningar om föräldraskap hos föräldrar vars barn är placerade. Då kategoriseringar av föräldraskap påverkar även socialsekreterares och familjehandlares föreställningar (Höjer 2015) så tillåter det socialkonstruktivistiska perspektivet oss att studera konstruktioner av föräldraskap. Med hjälp av perspektivet kan vi även undersöka hur dessa konstruktioner omförhandlas så att det även innefattar att vara förälder inom det tredelade föräldraskapet. Det socialkonstruktivistiska perspektivet utgår från tanken att företeelser och objekt inte har någon inneboende betydelse, istället är det vi människor som skapar mening i världen. Inom ramen för detta perspektiv ses således inte sociala problem som objektivt existerande utan som subjektiva definitioner som inte existerar förrän de blir definierade av människor (Loseke 2003). Hur människor skapar kategorier och ger företeelser mening är således av stor vikt eftersom det är på detta sätt människor konstruerar hur verkligheten uppfattas. Kategorisering görs generellt genom att likheter mellan företeelser uppmärksammas, dock behöver människor konstant kategorisera saker även där de inte alltid känner till alla aspekter. Typifiering innebär att en tanke om företeelser vi inte helt känner till kan skapas utifrån tidigare erfarenheter av fenomenet (Loseke 2003). Exempelvis så kan en socialarbetare inte känna till allt om alla olika föräldrar. Det finns dock existerande föreställningar om vad det innebär att vara en förälder baserat på tidigare erfarenheter av att ha träffat föräldrar både inom den sociala barnvården och i övriga livet. Således kan en typifiering tillåta vissa antaganden om människor och en meningsfull kategori kan sedan skapas (Loseke 2003). Inom det socialkonstruktivistiska perspektivet är en av grundtankarna även att detta meningsskapande i sin tur influerar människors

agerande. Det vill säga att våra kategorier skapar konstruktioner vilket i sin tur påverkar beteende (Loseke 2003). Vidare skapas även samhällsgemensamma föreställningar som skapar mening på strukturell nivå, dessa övergripande föreställningar, av exempelvis vad ett idealt föräldraskap innebär, är av stor vikt då de kan användas av människor för att vidare tolka och kategorisera olika företeelser (Loseke 2003).

Den rena socialkonstruktivistiska teorin innebär att det inte går att göra några som helst antaganden om den objektiva verkligheten, något som är möjligt i en rent akademisk kontext men desto svårare att uppnå när teorin ska appliceras i praktiken (Loseke 2003). Den mer praktiskt användbara versionen av den socialkonstruktivistiska teorin, kontextuell konstruktivism, tillåter att den objektiva verkligheten tas i beaktande. Fokus är dock fortfarande på hur meningsskapande sker och hur verkligheten konstrueras men vissa aspekter kan ändå antas vara objektivt sanna så länge forskningsfrågan ändå handlar om hur mening konstrueras (Loseke 2003). Denna användning av teorin kan dock kritiseras då det är problematiskt att anta vissa saker som sanna utan att undersöka den socialkonstruktivistiska grunden för dem, såsom exempelvis historiska fakta eller socialstyrelsens statistik. Socialkonstruktivismen antar att det finns av människan konstruerad mening bakom allt och frågan är ju därför vem som haft makten att konstruera just den sanning som vi nu tar för given (Loseke 2003). Den kontextuella versionen av socialkonstruktivistisk teori tillåter en applikation på företeelser som har praktisk relevans (Loseke 2003). Även om denna studies ramverk är socialkonstruktivistiskt så är vi som författare till denna studie blivande socialarbetare. Vi väljer därför att förhålla oss till den verklighet som beskrivs av våra intervjupersoner. Inom ramen för denna studie tillåter den kontextuella versionen av socialkonstruktivistisk teori oss att ta avstamp i vissa organisatoriska förutsättningar. Men även i det faktum att det sociala arbetet är en normativ praktik vilken är präglad av socialpolitik och samhällsnormer, exempelvis gällande resursfördelning (Skau 2007, Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Dessa kontextuella avstamp görs för att vidare undersöka socialsekreterares och familjebehandlares konstruktioner av företeelsen placerade barns föräldrar genom

kategorisering och typifiering utifrån samhällsgemensamma föreställningar och normer om föräldraskap.

## 4.2 Teoretisering av föräldraskap

Vilken mening kategorin föräldraskap fylls med påverkar våra föreställningar om vad föräldraskap innebär. När barn placeras tar staten en större roll i föräldraskapet och föräldrarna behöver anpassa sig, således förändras familj som konstruktion i och med en placering. De normer och kategoriseringar som knutits till familjen och föräldraskapet omförhandlas och föräldraskapet inordnas i en ny kontext, nämligen det tredelade föräldraskapet. De teoretiska begreppen som lyfts i detta avsnitt kommer därför att sättas i relation till denna kontext. Detta för att kategorin föräldraskap ska kunna förstås tydligare i relation till att vara förälder till ett placerat barn. I följande avsnitt teoretiseras föräldraskap genom användandet av olika teoretiska resonemang kring görandet av föräldraskap. Här förklaras även teoretiska begrepp så som icke-utbytbar omsorgsgivare, misslyckad förälder samt föräldrapraktiker och dess dimensioner.

Lind et. al. (2017) menar att vid studier av föräldraskap och hur detta görs bör föräldraskap studeras empiriskt och i relation till sin kontext. Detta då föräldraskapets utövande ses som en serie av handlingar utförda i relation till familjemedlemmar samt i interaktion med utomstående aktörer, exempelvis andra föräldrar eller socialarbetare. Att göra föräldraskap baseras både på föräldrarnas egna tankar om vad ett gott föräldraskap innebär samt vad föräldern uppfattar att andra anser vara ett gott föräldraskap. Reaktionen hos andra är således medskapande till föräldraskapet (Lind et. al. 2017). Vidare menar Lind et. al. (2017) att föräldraskap kan förstås i relation till barndom och själva görandet av föräldraskapet bör därför studeras i relation till barns rättigheter och intressen. Barns bästa, menar Lind et. al. (2017), används ofta som en riktning när föräldraskapet utvärderas. Föreställningar om vad som är ett gott föräldraskap påverkas dock även av normer och föreställningar kring exempelvis barndom, familjeideal och samhällsliga mål om folkhälsa och utbildning. Ett gott föräldraskap är därför inte något statiskt utan i praktiken något som är föränderligt och utsatt för ständig förhandling (Lind et. al. 2017). Inom ramen för vår studie kommer Linds et. al. (2017) tankar om de aspekter

som påverkar föräldraskapets användas för att förstå hur den sociala barnvårdens kontext påverkar föreställningar om det goda föräldraskapet.

I barnvårdsutredningar baseras beslut på teori och forskning kring risk- och skyddsfaktorer men också på föreställningar av vad som är ett gott föräldraskap (Höjer 2012b). Socialsekreterare och familjebehandlare är inte undantagna dessa föreställningar utan konstruktionen av den ideala familjen påverkar även det sociala barnvårdsarbetet. Detta trots att majoriteten av de familjer som möter socialtjänsten ofta bryter mot denna konstruerade idealbild. Detta då den ideala familjen som byggs upp av sociala konstruktioner om vad en familj är överensstämmer sällan med hur familjer ser ut i praktiken Höjer (2015) menar att detta syns i den sociala barnvårdens arbete genom att familjen ses som både orsak och lösning till problem. Detta leder till två olika samexisterande föreställningar av föräldern. Den första är att föräldrarna ses som *icke-utbytbara omsorgsgivare* som ger stabilitet och trygghet. Här ses föräldrar som att de har förmåga att genomgå förändring och utvecklas. Det andra är att föräldrar ses som *misslyckade*, de har skadat barnet och misskött uppväxtförhållandena där socialtjänstens uppdrag blir att skydda från kontakt (Höjer 2015). I vår studie används dessa två begrepp, icke-utbytbara omsorgsgivare och misslyckad förälder, för att benämna beskrivningar av föräldrar från socialsekreterare och familjebehandlare. Detta för att undersöka vilka kategoriseringar som finns av föräldraskap hos föräldrar med placerade barn.

Utifrån ovanstående beskrivna föreställningar kring föräldraskap, och utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet, är det relevant i denna studie hur föräldraskap konstrueras i praktiken. Det vill säga hur föräldraskap görs genom handlingar eller tankar och åsikter. Lewis och Welsh (2005) har utifrån en studie beskrivit faderskapspraktiker och tar avstamp i föreställningen om den frånvarande pappan. *Föräldrapraktiker* används i denna studie som ett centralt begrepp i relation till föräldraskap i sin helhet, inte enbart relaterat till faderskap. Detta då utgångspunkten om en frånvarande förälder är relevant i en studie som rör placerade barns föräldrar och deras roll i det tredelade föräldraskapet. Föräldrapraktiker kommer därför inom ramen för denna studie användas för att begreppsliggöra hur socialarbetare och familjebehandlare beskriver föräldraskap genom hur de beskriver föräldrars handlingar, tankar eller åsikter. Lewis och Welsh (2005)

beskriver olika dimensioner av begreppet föräldrapraktiker. Dimensionen *aktiviteter* innebär att göra saker med barnet. *Makroansvar* innebär att ha det övergripande ansvaret för barnet genom försörjning samt att leda och styra barnet genom att influera barnet moraliskt och värderingsmässigt. Att ta ansvar för vardagen genom att exempelvis planera aktiviteter och möten, hjälpa till med läxor och att känna till vilka barnets vänner är benämns som *mikroansvar*. Dimensionen *Kognitivt och känslomässigt engagemang* innebär att känna och förstå barnet, att prata med och lyssna till barnet samt att känna närhet (Lewis & Welsh 2005). *Närvaro* används i vår studie som en dimension liksom de övriga även om Lewis och Welsh (2005) inte benämner denna praktik som en egen dimension. Närvaro kan innebära antingen en fysisk närvaro utan att för den delen vara känslomässigt närvarande alternativt en närvaro som ger barnet en känsla av trygghet. Föräldrapraktiker, dess olika dimensioner, samt begreppet närvaro används i denna studie för att belysa hur praktiska aspekter av föräldraskapet hos placerade barns föräldrar benämns och hur ideal kring föräldraskap konstrueras inom det tredelade föräldraskapet.

### **4.3 Handlingsutrymme**

Den kontextuella versionen av socialkonstruktivistisk teori tillåter att den objektiva verkligheten tas i beaktande (Loseke 2003). Inom ramen för denna studie innebär detta att vi tillåts ta avstamp i det sociala arbetets organisering. För att analysera socialsekreterares och familjebehandlares resonemang kring de förutsättningar som finns för att arbeta med placerade barns föräldrar tar vi hjälp av det teoretiska begreppet *handlingsutrymme*. Socialtjänstens arbete bygger på ett byråkratiskt ideal där regler och riktlinjer avgör vad som är korrekt och där målet är rättvisa för de människor som behöver hjälp och stöd. Dock finns det utrymme för flexibilitet i form av *handlingsutrymme* (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Lagstiftningen som styr det sociala arbetet är inte allomfattande, istället finns här utrymme för tolkning och socialarbetare har möjlighet att forma sin yrkesroll inom ramarna för organisationen. Arbetet är således präglad av en balansgång mellan upprätthållande av riktlinjer och lagar å ena sidan och flexibilitet å andra sidan. Denna flexibilitet innebär en frihet i arbetet som samtidigt innefattar ett ansvar



(Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Organisationen sätter även ramar för socialarbetarens handlingar genom att det finns olika uppdrag fastställda med skilda möjligheter till handlingsutrymme (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Inom den sociala barnvården finns exempelvis både myndighetsutövande och behandlande socialarbetare (Se figur 1. Placeringsprocessen samt professioner). Även interaktionen och mötet med klienten har betydelse för socialarbetarens handlingsutrymme. Oavsett uppdrag är dock relationen till klienten asymmetrisk (Skau 2007, Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Detta då det i samtliga interaktioner mellan klienter och socialarbetare finns en maktaspekt närvarande i och med att socialarbetaren representerar en myndighetsutövande organisation. I den sociala barnvården blir detta tydligt då det i det myndighetsutövande uppdraget även innefattar en möjlighet att med stöd av sin juridiska makt omhänderta ett barn utan samtycke (Skau 2007). Möjligheten att skapa en god samarbetsrelation mellan socialarbetare och förälder kan därför vara begränsad oavsett vem föräldern möter (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). Inom ramen för vår studie används begreppet handlingsutrymme för att analysera och diskutera socialsekreterares och familjehandlares resonemang kring sina förutsättningar att arbeta med placerade barn och deras föräldrar inom den sociala barnvården.

## 5. Metod

I följande avsnitt redogörs studiens kvalitativa forskningsstrategi. Här beskrivs vårt samarbete med Göteborgsregionens kommunalförbund (GR), vårt urval av intervjupersoner samt det tillvägagångssätt som använts för att insamla empiri och analysera denna. Vidare redogörs det för studiens etiska avvägningar och tillförlitlighet samt för hur vårt samarbete med GR kan ha påverkat aspekter av studien.

### 5.1 Den kvalitativa forskningsstrategin

Det finns inte en generell formulering kring vad kvalitativ metod innebär utan metoden kan ses som ett val av forskningsstrategi. Den kvalitativa forskningsstrategin innebär att studiens empiriska ansats har en induktiv syn på förhållandet mellan teori och praktik (Bryman 2008). Bryman (2008) beskriver den kvalitativa forskningens förhållningssätt som undersökande och utforskande av människors meningsskapande processer. Valet av en kvalitativ forskningsstrategi gjordes således då syftet med studien är att beskriva och analysera socialsekreterares och familjebehandlares föreställningar kring föräldrar till placerade barn och deras föräldraskap. Vi har valt att göra kvalitativa intervjuer och till skillnad från enkätundersökningar möjliggör intervjuer att utforska intervjupersoners svar genom följdfrågor och förtydligande frågor. I linje med hur Bryman (2008) beskriver den kvalitativa forskningsansatsen är vi intresserade av att utforska socialsekreterares och familjebehandlares meningsskapande processer. En induktiv process ligger ofta till grund för den kvalitativa forskningsansatsen och istället för att pröva teorier genereras teori (Bryman 2008). Studiens resultat blir en tolkning och teoretisering av de beskrivningar av föräldraskap som framkommit i intervjuerna. Dock innehåller studien deduktiva inslag som presenteras och diskuteras i avsnittet 5.3 *Analysmetod*.

## 5.2 Tillvägagångssätt

Uppsatsprocessen påbörjades redan i december 2017 då en av oss hade sin verksamhetsförlagda praktik under termin fem på GR/FoU i Väst. Där aktualiserades frågan om stöd till föräldrar med placerade barn av ett samarbetsnätverk på GR. För att redogöra för studiens tillvägagångssätt kommer först samarbetet med GR/FoU i Väst beskrivas samt hur detta samarbete påverkade studiens urval och avgränsning. Under detta avsnitt kommer även genomförande av intervjuerna redogöras för samt vår arbetsfördelning gällande studiens genomförande.

### 5.2.1 Avgränsning och urval

I februari mötte vi Anna Melke och Elin Pettersson från GR/FoU i Väst för att diskutera hur vår studie kan komplettera den kartläggning som tidigare nämnts i avsnitt 1. *Inledning*. Våren 2017 anordnade GR en workshop kring stöd till föräldrar med placerade barn för medarbetare i Göteborgsregionen vilket senare resulterat i att FoU i Väst tillsammans med GR:s chefsnätverk beslutade att följa upp workshoppen och undersöka hur stödet ser ut idag. Syftet med vår studie är undersöka föreställningar kring föräldraskap. Detta skiljer sig från GR/FoU i Väst:s utvecklingsprojekt som har ett deskriptivt uppdrag och är intresserade av hur stödet till placerade barns föräldrar. Beskrivningarna av stödet har dock varit till stor hjälp för vår studie och givit oss en större inblick i den sociala barnvården.

Som vi tidigare har nämnt kan ansvaret för ett barn som placeras beskrivas med begreppet det tredelade föräldraskapet. Detta begrepp visar på det gemensamma ansvar som föräldrar, vårdgivare och socialtjänst har för barn som är placerade i samhällsvård (Socialstyrelsen 2015a). Vi har valt att beskriva och analysera socialsekreterares och familjebehandlars föreställningar om föräldraskap hos placerade barns föräldrar. För att uppfylla syftet med vår studie intervjuade vi således socialsekreterare samt familjebehandlare som mötte placerade barns föräldrar i sitt arbete. Genom deras utsagor undersöks socialtjänstens syn på föräldrar till placerade barn. Familjehemmen och de biologiska föräldrarnas perspektiv saknas i studien då vi valt att följa GR:s riktning och utgå från deras

samtal med socialsekreterare och familjebehandlare om stöd till placerade barns föräldrar.

GR:s kartläggning var en återkoppling på den workshop som hållits under våren 2017 och elva stadsdelar och kommuner som deltagit på workshopen kontaktades av GR för en uppföljning. GR:s uppföljning skedde främst genom intervjuer varav vi medverkade vid de fem första intervjutillfällena. Drygt hälften av intervju-personerna hade deltagit, eller hade kollegor som hade deltagit, under den av GR arrangerade dagen om stöd till föräldrar med placerade barn, vilket innebär att de deltagande har erfarenhet av att diskutera frågan både lokalt och regionalt.

Bryman (2008) beskriver ett målinriktat urval av intervjupersoner som en strategi att skapa en överensstämmelse mellan forskningsfråga och personer som kan besvara denna. I studien har vi använt oss av ett målinriktat urval där alla intervjupersoner möter placerade barns föräldrar i sitt arbete. För studiens syfte så anser vi att vi har ett bra urval i och med att vi intervjuat både utredande socialsekreterare, barnsekreterare och familjebehandlare på fem olika orter i västra Sverige som organiserat arbetet på likartat sätt (se figur 1).

Målet är att storleken på urvalet ska ge en teoretisk mättnad, det vill säga att antalet intervjupersoner och deras svar ska generera en tillförlitlig känsla av att temat för studien är väl utforskat (Bryman 2008). Studien baseras på empiri från fem intervjutillfällen. Vi hade möjlighet att vara med under ytterligare några intervjuer, men efter att ha börjat bearbeta och koda det insamlade valde vi att avstå. Inom ramen för en kandidatuppsats finns begränsat tidsutrymme och när vi efter fem intervjutillfällen uppmärksammande att intervjupersoner berörde samma teman på likartade sätt bedömde vi oss ha nått en tillfredsställande mättnad i och med urvalsstorleken.

### *5.2.2 Kvalitativa intervjuer*

Den kvalitativa forskningsstrategin grundar sig i den epistemologiska, eller kunskapsteoretiska, positionen interpretivism. Interpretivismens betydelse har sin grund i forskarens vilja att undersöka och tolka den subjektiva innebörden av sociala handlingar (Bryman 2008). Vidare syftar den kvalitativa forskningsfrågan

till att undersöka och tolka intervjupersonernas uppfattning (Bryman 2008). Vårt syfte med studien är att fånga den subjektiva innebörden av socialsekreterares och familjebehandlares syn på föräldraskap hos placerade barns föräldrar. För att uppnå detta har vi använt oss av semistrukturerade kvalitativa intervjuer. Bryman (2008) beskriver den semistrukturerade intervjun vara uppbyggd kring olika teman. Till skillnad från en helt ostrukturerad intervju där intervjuguide liknar ett explorativt samtal, ger teman en struktur kring ämnen samtidigt som det ger intervjupersoner en stor frihet att besvara utförligt (Bryman 2008). I intervjuerna använde vi oss av en intervjuguide (Bilaga 1) där huvudteman är föräldraskap, samarbete samt barns bästa. I intervjuguiden har vi specificerat exempel på frågor och möjliga följdfrågor. Intervjuerna var undersökande runt teman som rör vår forskningsfråga och intervjupersonerna fick öppna frågor om stöd till föräldrar samt om föräldraskap vid placering.

Enligt Bryman (2008) är en gruppintervju en intervjumetod där intervjupersonerna gemensamt får besvara olika frågeställningar och teman som bara delvis behöver vara relaterade till varandra. Ett alternativ är fokusgrupper som istället bland annat används med syftet att analysera hur intervjupersoner interagerar med varandra (Bryman 2008). Eftersom vår studie inte syftar till att analysera hur intervjupersonerna interagerar med varandra är den intervjumetodologiska utgångspunkten i denna studie gruppintervju. Gruppintervjuerna hölls tillsammans med GR/FoU i Väst och innehöll både deras deskriptiva frågeställningar om verksamhetens arbete och utvecklingsområden samt våra undersökande frågor kring föräldraskap. Under fyra av fem tillfällen genomfördes semistrukturerade gruppintervjuer med mellan två och fem personer. En semistrukturerad kvalitativ intervju genomfördes även med en socialsekreterare, det vill säga att inga fler medarbetare var närvarande under den intervjun (Bryman 2008).

### *5.2.3 Genomförande av intervjuer*

Vi har intervjuat både utredande socialsekreterare och barnsekreterare varav båda har ett myndighetsutövande uppdrag, dessa intervjupersoner benämns i studien med samlingsnamnet socialsekreterare. Vi har även intervjuat familjebehandlare samt metodstödare till familjebehandlare, vilka benämns med samlingsnamnet

familjebehandlare. Dessa personer har enbart ett behandlande uppdrag. I studiens resultat har vi också valt att särskilja och skriva ut rollerna socialsekreterare och familjebehandlare för att det ska gå att följa intervjupersoners resonemang samt deras yrkesroll. I tabellen nedan visas fördelningen av de 14 myndighetsutövande och behandlande intervjupersoner som deltog.

Intervju	Myndighetsutövande	Behandlande	Namn i studien
1	1	3	Socialsekreterare 1 Familjebehandlare 1, 2, 3
2	2		Socialsekreterare 2, 3
3	1		Socialsekreterare 4
4	5		Socialsekreterare 5, 6, 7, 8, 9
5		2	Familjebehandlare 4, 5

*Tabell 1. Intervjutillfällena och intervjupersoner*

Vi har varit intresserade av att undersöka vad socialsekreterare och familjebehandlare berättar om föräldrar till placerade barn, och på vilket sätt de talar om detta ämne. Därför har vi valt att spela in intervjuerna, med samtycke från intervjupersonerna, i sin helhet. Vid samtliga intervjuer användes samma intervjuguide och intervjuerna varade i drygt en och en halv timme. Den första delen av intervjuerna hölls av GR/FoU i Väst och berörde främst den praktiska utformningen av stödet till föräldrar innan, under och efter ett barns placering. Vi hade på förhand tillgång till GR/FoU i Väst:s intervjuguide så att vi kunde utforma vår egen guide med kompletterande frågor som närmare berörde våra frågeställningar. Allteftersom intervjuerna pågick så besvarades våra intervjufrågor antingen genom att intervjupersonerna kom in på resonemang som besvarade dem som en följd av de frågor som ställdes av GR/FoU i Väst, eller genom att vi ställde förtydligande följdfrågor. De frågor som inte besvarats enligt vår intervjuguide under första delen av intervjun ställdes av oss i andra delen. Intervjufrågorna är utformade för att undersöka intervjupersonernas egna erfarenheter och reflektioner kring att möta föräldrar vars barn är placerade.

Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades i syfte att tolka och analysera intervjupersonernas svar. Syftet med att transkribera intervjuerna är att få en återgivning av det som familjebehandlare och socialsekreterare sagt under intervjuerna. Bryman (2008) understryker att det är upp till forskare att bedöma vad

som transkriberas samt att det går att utelämna de delar av intervjun som inte är relevanta för forskningsfrågan. Eftersom vi har ställt frågor, följdfrågor eller förtydligande frågor, genomgående under hela intervjuerna så har vi valt att transkribera intervjuerna i sin helhet med undantag för fem minuter till en kvart i varje intervju. De delar av intervjuerna vi valt att inte transkribera innehåller information om samarbetsprojekt eller liknande kopplade till GR/FoU i Väst och har därför inte varit relevant för studiens syfte. Vidare menar Bryman (2008) att människor ofta samtalar i ofullständiga meningar, lägger till verbala uttryck och att detta i skrift kan ge en felaktiga och fördömande föreställning av intervjupersonen. Intervjuerna har därför transkriberats ordagrant med undantag från uttryck som ”liksom” och ”typ” samt utfyllnadsuttryck som “hmm”. När vi plockat ut citat till vår resultatredovisning har vi även korrigerat felaktigt tempus eller grammatisk form i syfte att få bort oklarheter och förenkla läsningen.

#### *5.2.4 Arbetsfördelning*

Denna studie är skriven av två författare, vi har valt att göra arbetet med studien gemensamt. Helena Mäki har haft huvudansvar för metodavsnittet och Jenny Lindqvist Todevski har haft huvudansvaret för bakgrundsavsnittet. Båda dessa avsnitt har sedan arbetats med gemensamt då vi gått igenom text och innehåll i det som den andra personen skrivit. Övriga avsnitt har arbetats med och skrivits tillsammans från start.

Tre av intervjuerna genomfördes gemensamt, en intervju genomfördes enbart av Jenny och en intervju genomfördes enbart av Helena. Inför och efter samtliga intervjuer arbetade vi tillsammans med förberedelser och bearbetning av intervjuerna. Jenny transkriberade den intervju som Helena genomförde, Helena transkriberade den intervju som Jenny genomförde.

### **5.3 Analysmetod**

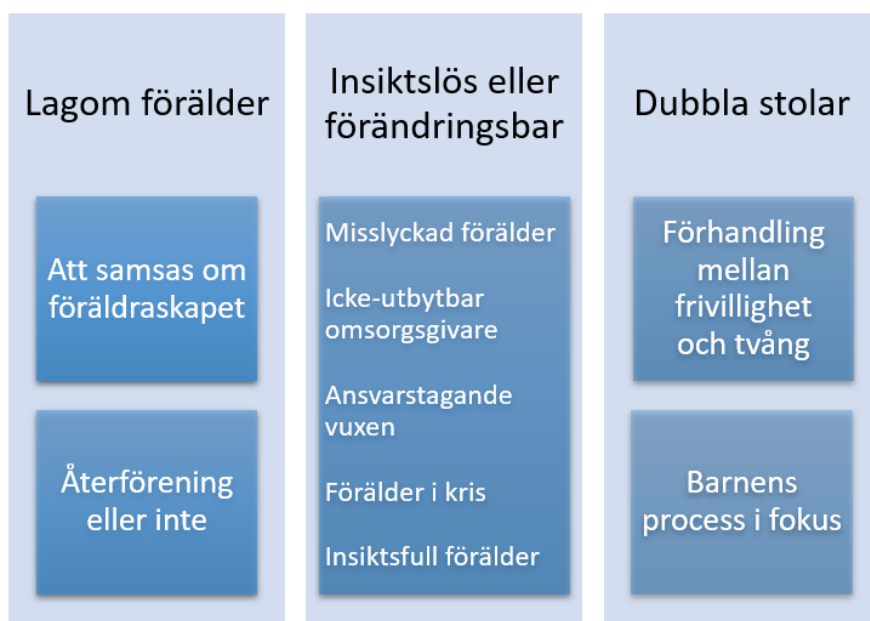
Den ontologiska ståndpunkten är konstruktivistisk vilket innebär att sociala företeelser och dess mening ses som socialt konstruerade. Resultatet ska därför ses som ett nedslag och en tolkning av en ständig föränderlig process (Bryman 2008).

För vår studie innebär vår ontologiska ståndpunkt att det är intressant hur intervjupersoner konstruerar föräldraskap genom sina beskrivningar.

Inom den samhällsvetenskapliga forskningen finns två dominerande ingångar till förhållandet mellan teori och praktik, den induktiva och den deduktiva processen (Bryman 2008). Patel och Davidson (2011) beskriver den induktiva processen som att resultatet av empirin är ledande medan den deduktiva processen präglas av att bevisa eller förkasta redan uppställda hypoteser. Bryman (2008) menar att det inte går att se studier som antingen induktiva eller deduktiva, utan menar att det ofta finns inslag av båda. I vår studie har vi inte utgått från förutbestämda teorier eller riktningar om hur empirin ska tolkas. Vi har dock använt oss av befintliga teoretiska begrepp och således finns både deduktiva och induktiva inslag att finna i studiens genomförande.

Syftet med studien är att beskriva och analysera vilka föreställningar och förväntningar socialsekreterare och familjebehandlare har gällande föräldrar till placerade barn och hur detta kan förstås. Bryman (2008) beskriver den tematiska analysen som en vanlig analysmetod för att koda och organisera empiri i olika teman och på så sätt möjliggöra en analys. Vi har valt att använda oss av en tematisk analys för att bearbeta vårt insamlade material, vilket möjliggör att gå induktivt in i materialet och göra en öppen kodning. En öppen kodning innebär att allt material kodas till korta förklarande beskrivningar vilket möjliggör en kreativ process som ökar en förståelse av empirin i ett tidigt skede av analysen (Bryman 2008). Eftersom vi är två personer som genomför studien så valde vi att var och en för sig göra en första kodning av allt empiriskt material. Vi gick sedan gemensamt igenom varje intervju och jämförde koder för att göra en gemensam kodning av materialet. Vid kluster av koder har sedan teman skapats och empirin har inordnats och analyserats inom ett tematiskt schema. I nedanstående figur presenteras de återkommande koder som inordnats i tre centrala teman med tillhörande subteman.





Figur 3. Studiens centrala teman och subteman

*Lagom förälder* är ett centralt tema i empirin då det framkom många beskrivningar av hur föräldrar skulle agera inom det tredelade föräldraskapet. Här framkommer olika subteman i intervjuerna så som *Att samsas om föräldraskapet* och *Återförening eller inte*. Det andra centrala temat är *Insiktslös eller förändringsbar* då detta återfanns som beskrivningar av föräldrarna i empirin. Vi valde att lyfta ut de mest centrala versionerna av dessa beskrivningar och inordna dem som subteman nämligen *Misslyckad förälder*, *Icke-utbytbar omsorgsgivare*, *Ansvarstagande vuxen*, *Förälder i kris* samt *Insiktsfull förälder*. Flertalet intervjupersoner belyste socialtjänstens dubbla uppdrag vilket de benämnde som att sitta på *Dubbla stolar*, detta blev det tredje temat. I relation till detta tema lyftes även handlingsutrymme i relation till stöd till föräldrar vars barn är placerade, vilket benämns i subtemat *Förhandling mellan frivillighet och tvång*. Vidare upptäckte vi att föräldrarna ofta förklaras genom barn och barnets bästa, detta belyser vi i subtemat *Barns process i fokus*.

För att tolka och analysera våra teman och dess relation till varandra har vi valt att använda oss av teoretiska begrepp för hur föräldraskap kan teoretisera och diskutera studiens resultat kopplat till tidigare forskning. Det empiriska materialet redovisas under resultatredovisning och analys med de centrala temana som rubriker. Syftet

med att ange huruvida det är en socialsekreterare eller familjebehandlare som uttalar sig vid presentation av citat, är att läsaren ska få möjlighet att följa huruvida det är en person med en myndighetsutövande eller behandlande roll som uttalar sig (se tabell 1). Detta då vi anser denna information relevant för tolkningen av studiens empiri.

Vår studie berör främst de placeringar som skett som en följd av bristande föräldraförmåga. Detta som en följd av vad socialsekreterare och familjebehandlare valt att lyfta under intervjuerna. I de fall som lyfts sker främst ett arbete med föräldern och dennes föräldraförmåga från socialtjänstens sida, exempelvis genom stöd i umgänge eller motivering till egen behandling. Denna utgångspunkt har påverkat vad som framkommit i analysen där fokus i stor utsträckning är på bristande föräldraförmåga i relation till ett barns placering.

#### **5.4 Forskningsetiska överväganden**

Vår studie berör föräldrar som av någon anledning delar föräldraskapet med socialtjänst och vårdgivare. En viktig aspekt av socialt arbete är skydd för utsatta människor däribland barn som får bristande omsorg (Akademikerförbundet SSR 2015). I vår studie intervjuas personer som arbetar med föräldrar och barn och de klienter som benämns i intervjuerna är således i ett särskilt stort behov av skydd och omsorg. Vi har som en följd av detta och andra anledningar ställts inför flertalet etiska överväganden inom ramen för denna studie och vi har kontinuerligt diskuterat studiens etiska aspekter med varandra och med vår handledare.

Utöver interna diskussioner har även Vetenskapsrådets (2002) fyra etiska principer inom svensk forskning varit vägledande för våra etiska överväganden och ställningstaganden i denna studie. *Information- och samtyckeskravet* innebär att intervjupersoner informeras om syfte och moment för deltagande i studien, att medverkan är frivillig samt går att avbryta. Deltagare i studien ska således ha rätt att själva bestämma över sin medverkan samt lämna sitt samtycke (Vetenskapsrådet 2002). Dessa två krav har uppnåtts genom att samtliga deltagare har fått ta del av ett informationsblad om studien innan och under intervjutillfället (se bilaga 2). Bryman (2008) menar att etisk medvetenhet under intervjutillfällena är en viktig

aspekt och att intervjuaren särskilt uppmärksammar detta genom att noga berätta om syftet för intervjun. I ljuset av detta har intervjupersonerna även getts möjlighet att ställa frågor kring studien och sin medverkan. I informationsbrevet framgår det att samtycke om medverkan även kan dras tillbaka efter intervjutillfället samt att det var möjligt att kontakta oss vid frågor även efteråt. Värt att nämna är att GR är en samarbetsorganisation för kommuner och att behovet av vidareutveckling kring ämnet stöd till föräldrar vars barn är placerade är initierat av kommunerna själva. Samtliga intervjudeltagare var väl informerade om GR/FoU i Väst:s kartläggning samt vår studies ämne.

Enligt Vetenskapsrådet (2002) är ytterligare ett etiskt vägledande krav *nyttjandekravet*. Detta innebär att insamlade uppgifter och empiri endast får användas för forskningens ändamål (Vetenskapsrådet 2002). Den insamlade empirin används endast i forskningssyfte för denna studie vilket meddelades i informationsbladet.

*Konfidentialitetskravet* är det slutliga av Vetenskapsrådets (2002) vägledande krav och innebär att deltagare i studien ges största möjliga anonymitet. För att möta kravet på konfidentialitet så används inga namn på intervjudeltagarna. Då det inte ligger i studiens intresse att jämföra stadsdelar eller kommuner har vi även valt att inte publicera detta i studien vilket ytterligare bevarar intervjupersonernas samt deras klienters anonymitet. Dock kan konfidentialitet inte garanteras fullt ut då deltagarna som medverkat i gruppintervjuerna möjligtvis kan identifiera varandra, målet är ändå att göra citaten så anonyma som möjligt. Eftersom den sociala barnvården rör något av det sociala arbetets svåraste uppgifter har vi diskuterat hur vi använder citat utifrån konsekvensetiska aspekter (Akademikerförbundet SSR 2015). Exempelvis har vi valt att ändra vissa specifika detaljer om klienter som skulle kunna göra dem igenkännbara, utan att för den delen ändra citatets innebörd. Uppgifter som kön eller vissa ärendespecifika detaljer har alltså bearbetats i vissa citat. Detta för att ha ett konsekvensetiskt perspektiv där vi vägt in risker för klienter om de skulle kännas igen.

## 5.5 Studiens reliabilitet och validitet

Reliabilitet och validitet är utformade från den kvantitativa forskningsdisciplinen och används för att bedöma studiers replikerbarhet och kvalitet. Det går att överföra kriterierna till att diskutera och bedöma även kvalitativ forskning genom att utgå från extern och intern reliabilitet samt extern och intern validitet (Bryman 2008). I följande avsnitt kommer dessa begrepp lyftas i förhållande till vår egen studie och våra resultat.

Extern reliabilitet uppnås genom en bedömning av huruvida studien som genomförts går att genomföra ytterligare en gång, med samma tillvägagångssätt, för att komma fram till samma resultat. Detta är svårt, om inte omöjligt, att uppnå inom ramarna för en kvalitativ studie då sociala konstruktioner är i ständiga och föränderliga processer (Bryman 2008). Ett exempel på detta är hur processerna i gruppintervjuer inte är möjliga att helt replikera. I en gruppintervju med både familjebehandlare och socialsekreterare uttrycktes det exempelvis att en röst från utredande socialsekreterare på barn och unga saknades. Närvaron av en utredande socialsekreterare hade eventuellt inneburit att ytterligare perspektiv på föräldrar till placerade barn funnits närvarande i samtalet. Det kan antas att olika yrkesroller inom den sociala barnvården har olika perspektiv på bland annat föräldrar och att ytterligare perspektiv kan framkomma när olika yrkesroller möts. Vilka yrkesroller som finns representerade under en intervju påverkar således vår studies replikerbarhet. Att gruppintervjuerna började med GR/FoU i Väst:s kartläggning kan även det ha påverkat studiens replikerbarhet. Detta då intervjupersonerna dels haft en förförståelse, efter deltagande i GR-arrangerade workshopen kring föräldrastöd, och dels då intervjuernas upplägg innebar att de först talade utifrån GR:s frågor. Något som kan ha påverkat samtalets riktning under intervjun. De specifika förhållanden som GR/FoU i Väst:s kartläggning innebär för vår studie leder följaktligen att studien är svår, om inte omöjlig, att replikera.

God intern reliabilitet innebär att forskare är överens om hur studiens empiri tolkas (Bryman 2008). Under studiens gång har vi båda deltagit innan, under och efter tre av de fem intervjuer som genomfördes. I de två intervjuer där vi var för sig medverkade under själva intervjun var vi ändå båda deltagande i arbetet inför och

efter. Inför varje intervju gick vi igenom intervjuguiden i relation till studiens syfte och efter varje intervju så transkriberade den person som inte medverkade. Att empirin kodades i den initiala öppna kodningen var för sig och att vi sedan genomförde en jämförelse och gemensam kodning stärker den interna reliabiliteten ytterligare. Vidare är något som hade kunnat stärka den interna reliabiliteten om intervjupersonerna fått möjlighet att återkoppla kring studiens kodning och tematiska analys, så kallad respondentvalidering. Respondentvalidering innebär att forskare redovisar resultatet för de som deltagit i studien. Detta för att få en bekräftelse på att resultat stämmer överens med den verklighet intervjupersonerna beskrivit (Bryman 2008). Inom ramen för en kandidatuppsats så bedömde vi tiden vara för knapphändig för att få detta till stånd. Då vi haft ett mycket gott samarbete med bra kritiska reflektioner och genomfört studiens lejonpart gemensamt bedömer vi ändå studiens interna reliabilitet vara god.

Den externa validiteten bedöms baserat på huruvida studiens resultat går att generalisera samt på om resultaten kan anses vara giltiga även i andra situationer och miljöer än i den vilken studien är utförd. Detta kan vara svårt att uppnå i kvalitativa studier då urvalet ofta är begränsat (Bryman 2008). Vår studies resultat baseras på ett förhållandevis litet urval där empirin består av fjorton intervjupersoners svar från fem olika kommuner och stadsdelar i Västsverige. Därför bedömer vi att studiens resultat inte går att överföra till andra situationer och miljöer, så som exempelvis socialtjänst i andra delar av landet eller internationellt. Värt att nämna är dock att i jämförelser med andra studier inom samma område överensstämmer vissa resultat med vår studies resultat, något som till viss del talar för studiens ökade tillförlitlighet.

Intern validitet innebär att det finns goda överensstämmelser mellan teori och observation och används ofta för att bedöma validiteten i kvalitativ forskning (Bryman 2008). Vi har strävat efter att intervjua personer vilka har kunskap om placerade barns föräldrar samt att använda oss av tidigare forskning för att jämföra med studiens resultat. Resultaten i vår studie baseras på en tematisk analys. I analysen återkom samma teman hos flera intervjupersoner och dessa teman gick även att koppla till aktuella teoretiska begrepp samt tidigare forskning. Således bedöms studien ha intern validitet.

## 6. Resultatredovisning och analys

I detta avsnitt redovisas studiens resultat samt analys. Redovisningen sker under tre huvudsakliga teman *Lagom förälder*, *Insiktslös eller förändringsbar* samt *Dubbla stolar*.

### 6.1 Lagom förälder

Det finns samhälleliga förväntningar på föräldrar och normer om vad ett gott föräldraskap innebär. Vid en placering av ett barn går socialtjänsten in och tar över en del av föräldraskapet. Föräldrar behöver då anpassa sig efter socialtjänstens bestämmelser gällande hur och när de ska vara involverade. I detta avsnitt analyseras socialsekreterares och familjebehandlares beskrivningar av de förväntningar som finns på föräldrar och vad ett gott föräldraskap innebär när barn är placerade. Denna analys kopplas även till Lewis och Welshs dimensioner av föräldrapraktiker.

Under temat *Lagom förälder* tas subtemat *Att samsas om föräldraskapet upp*, här redovisas studiens resultat samt analys gällande socialsekreterares och familjebehandlares resonemang kring vad föräldraskap innebär när det är tredelat. Vidare tas subtemat *Återförening eller inte* upp, här redovisas resultat och analys gällande redogörelser för föräldraskapet i relation till målet om återförening.

#### 6.1.1 Att samsas om föräldraskapet

En anledning till att barn placeras är föräldrars bristande förmåga att tillgodose barnets behov. Flera intervjupersoner lyfter att trots bristande föräldraförmåga och begränsningar i beslutanderätt så slutar föräldrar inte vara föräldrar för att deras barn placeras. De understryker att föräldrar är en fortsatt viktig del i barnets liv och att delaktighet i det tredelade föräldraskapet är för barnets bästa. En familjebehandlare uttrycker detta i nedanstående citat.

Att göra det bra även fast barnet inte bor hemma, och att få vara delaktig i sitt barn, inte ta bort det. Det är jättebra för barnet att föräldern får vara delaktig och [barnet] känner att nu har jag en familj till. Inte ta bort den andra, utan nu har jag en familj till (Familjebehandlare 4).

Familjebehandlaren uttrycker här en förväntan på att föräldern fortfarande ska vara en aktiv aktör när barnet placeras. Lind et. al. (2017) menar att föräldraskap görs i relation till andra och att det ofta utvärderas genom riktlinjer för barns bästa. I ovanstående citat beskrivs hur barnets behov av föräldrarnas delaktighet sätts i fokus och formar vad det innebär att vara en god förälder i ett tredelat föräldraskap. Detta kan kopplas till Lewis & Welshs (2005) teoretiska begrepp närvaro, det vill säga att det är viktigt för föräldern att visa för barnet att den är närvarande trots placeringen och på så vis trygga barnet genom att fortsatt vara delaktig. Ett sätt att se på detta är att socialtjänsten omförhandlar vad ett gott föräldraskap är när ett barn placeras utefter vad som anses vara bäst för barnet. I detta fall handlar det om att föräldern bör vara delaktig, att flytten från hemmet inte innebär en förlust för barnet utan kan vara något positivt samt att föräldern förmedlar detta till barnet.

Som tidigare nämnts i studiens bakgrund regleras föräldrars beslutanderätt till olika grad beroende på om placering skett med stöd av SoL eller LVU. Socialtjänstens arbete utgår dock alltid från frivillighet och samarbete oavsett vilket lagstöd placeringen skett utifrån (Leviner 2017). I nedanstående citat lyfter en socialsekreterare hur detta arbete kan ske genom att jobba med ramar för ansvarsfördelning mellan familjehem, socialtjänst och föräldrar gällande barnets vardag.

Vi jobbar jättemycket med att vara tydliga mot föräldrar att barnets vardag är i familjehemmet. Vi märker att när föräldrarna blir stärkta och vill ta en större, aktiv del, i vardagen så blir det svårarbetat. Då får vi ibland förtydliga att antingen får barnet flytta hem till dig igen eller så får du acceptera att du inte kan ha så stort inflytande i barnets vardag (Socialsekreterare 3).

I flera intervjuer lyfter både socialsekreterare och familjebehandlare tydlighet i ansvarsfördelning som en viktig komponent när föräldraskapet delas. Socialtjänsten

sätter således upp premisser gällande vad som är ett lagom föräldraskap och i citatet ovan uttrycker socialsekreteraren att situationen blir problematisk när föräldern utövar en större del av föräldraskapet än vad som bestämts. Detta är också något som kan analyseras i ljuset av begreppet föräldrapraktiker. Inom det tredelade föräldraskapet har föräldern inte längre det Lewis & Welsh (2005) benämner som makroansvaret, alltså det övergripande ansvaret att leda och styra barnet, då detta nu är delat mellan flera parter. Föräldern har inte heller mikroansvaret (Lewis & Welsh 2005), det vill säga det vardagliga ansvaret för barnet, detta ligger nu istället på familjehemmet. Citatet ovan påvisar just det föräldraskap som inte är tillåtet inom ramarna för det tredelade föräldraskapet. Något som kan leda till svårigheter i arbetet med föräldrar som upplevs behöva tydliga gränser för vad deras föräldraskap ska innehålla när barnet är placerat. Lind et. al. (2017) menar att föräldraskap skapas i relation till andra och socialsekreterare och familjebehandlare som möter placerade barns föräldrar kan här ses som medskapare till deras föräldraskap. Detta genom att föräldrar till placerade barn behöver förhålla sig till att socialtjänsten nu har rätt att bestämma i deras barns liv och att ansvaret för barnet i och med placeringen delas med flera parter. I den förhandling av föräldraskapet som sker sätter socialtjänsten premisserna för vad som är ett lagom och gott föräldraskap.

Socialsekreterare och familjebehandlare uttrycker att föräldrar ibland har svårt att hitta sin roll som förälder när deras barn är placerat. I nedanstående citat berättar en socialsekreterare om detta.

I den bästa av världar blir föräldrarna en naturlig del utan att det blir en konflikt eller hot om aggression, och dit kommer en för det mesta. Dit kommer de ju för det mesta om de har någon som helst föräldraförmåga. Då hittar de sin roll och tar vara på det de kan göra för sitt barn. Sedan finns det föräldrar som bara försvinner, de fixar det inte och håller sig undan (Socialsekreterare 4).

Ovanstående citatet tolkas som att föräldraförmåga bedöms utefter föräldrars kapacitet att acceptera de premisser för ett tredelat föräldraskap som sätts upp av socialtjänsten. Socialsekreteraren uttrycker att det finns ett naturligt föräldraskap där föräldrar hittar sin nya roll där de blir en lagom förälder och blir en självklar del



av det tredelade föräldraskapet. Detta uttrycks som något eftersträvansvärt. Socialsekreteraren uttrycker också att det finns ett problematiskt föräldraskap där föräldern inte hittar sin roll. Detta kan jämföras med begreppen icke-utbytbar omsorgsgivare samt misslyckade förälder (Höjer 2015). Enligt Lind et. al. (2017) görs föräldraskap i relation till egna och andras uppfattningar. I citatet ovan visas hur föräldrar som gör föräldraskap i enlighet med socialtjänstens uppfattningar lyckas göra sig till en naturlig del i det tredelade föräldraskapet. När föräldern uppfyller att vara en naturlig del så kan detta tolkas som att föräldern ses som icke-utbytbar och inte som misslyckad.

Vi tolkar det som att socialsekreterare och familjebehandlare uttrycker att det kan vara svårt för föräldrar att hitta sin roll och vara en lagom förälder i det tredelade föräldraskapet. Socialtjänsten sätter upp ramar genom upprättande av vårdplaner och det finns därmed regleringar kring kontakt mellan det placerade barnet och dess förälder. Socialsekreterare kan exempelvis besluta att familjebehandlare, familjepedagog eller motsvarande ska hålla i umgängen. Beslutet kan baseras på olika orsaker såsom skydd för barnet, skydd för den ena föräldern eller stöd till föräldern eller barnet. En familjebehandlare beskriver i följande citat ett umgänge.

Vi har haft ett umgänge nu ett bra tag där föräldern manipulerade barnet, eller det var så de [socialsekreterare] såg det i alla fall, men vi [familjebehandlare] höll inte med om det. En annan definition av det är att föräldern behöver stöd i att förstå vikten av att samarbeta med familjehemmet. Det tänker jag är definitionen av behovet hos mamman, inte att mamman är manipulativ och att barnet behöver skyddas mot det. Det blir befängt att jobba så (Familjebehandlare 3).

Citaten ovan kan ses som ett exempel på hur föräldrarnas uppfattning av vad som är ett gott föräldraskap inte stämmer överens med socialtjänstens uppfattning. Lind et. al. (2017) menar att görandet av föräldraskap sker både genom egna tankar om vad det innebär att vara en god förälder och genom uppfattningar av vad andra anser vara ett gott föräldraskap. När det gäller föräldrar till placerade barn så är socialtjänsten den som en måste förhålla sig till och samtidigt den som utvärderar ens föräldraskap. Socialtjänsten sätter ramarna för hur föräldraskapet bör utövas vid umgänge och citatet visar hur en förälder som inte följer dessa ramar anses

problematisks. Barns bästa blir riktlinjer för socialsekreterarens konstruktion av föräldraskapet och i detta fall fylls föräldraskapet med mening om att vara både farligt för barnet och manipulativt, det vill säga det Höjer (2015) benämner som misslyckat. Citatet indikerar dock även att medarbetare inom socialtjänsten, så som socialsekreterare och familjebehandlare, har olika uppfattning om hur föräldraskapet definieras i relation till barn och barnets behov. I citatet uttrycks även ett annat sätt att se på en förälder som misslyckas med att hålla sig inom socialtjänstens ramar. Det som familjebehandlaren uttrycker ovan är att föräldern behöver stöd till förändring, vilket kan tolkas som att föräldern anses ha förändringspotential. Detta kan även förstås i ljuset av Höjers (2015) resonemang kring att se föräldern som en icke-utbyttbar omsorgsgivare som är i behov av stöd för att vara en lagom förälder. För att föräldrarnas egna tankar om innebörden av ett gott föräldraskap bättre ska stämma överens med socialtjänstens uppfattning krävs således stöd och hjälp.

Under en gruppintervju med fem socialsekreterare blir intervjupersonerna ombudda att beskriva idealföräldern under en placering. Vi har valt att lyfta fram ett utdrag av dialogen där intervjupersonerna tillsammans lyfter intressanta aspekter av vad det tycker att ett gott tredelat föräldraskap innebär.

Det tredelade föräldraskapet, det är fantastiskt när det fungerar (Socialsekreterare 5).

Vad är det som fungerar då och varför fungerar det? (Intervjuare).

Det är när det fungerar med samarbetet, delaktighet. När föräldern kan vara en god umgängesförälder och vara involverad, vara med på skolmöten, vara med på viktigare händelser och på uppföljningar. Någonstans vara en delaktig förälder på avstånd. Då är det mest optimalt (Socialsekreterare 5).

Jag tycker att det mest optimala är när föräldrarna tillåter sina barn att vara placerade. Det är absolut optimala. Att de ger sina barn tillåtelse att bo där, ha det bra där (Socialsekreterare 6).

Tycka om, att tillåta barnen att tycka om alla sina föräldrar (Socialsekreterare 8).

Då får ju barnen bättre (Socialsekreterare 9).

Ja, att barnen inte känner att de behöver säga att jag vill inte vara här, jag vill hem, jag vill hem (Socialsekreterare 8).

Dialogen ovan visar att ett gott föräldraskap kan utövas på flera olika sätt, exempelvis genom att vara med vid viktiga händelser, vara delaktig på avstånd, att tillåta sitt barn att vara placerat samt att förmedla trygghet till barnet under placeringen. Lewis och Welshs (2005) teori om föräldraskap utgår från intakta familjer, inom ramen för vår studie omförhandlas innebörden av dimensionerna i och med att ansvaret för barnet ligger hos flera parter. Dimensionen aktivitet förklarar föräldraskapets praktiska element (Lewis & Welsh 2005). I dialogen ovan uttrycker socialsekreterare 5 att det tredelade föräldraskapet innefattar en mängd aktiviteter vilka i denna studie får dimensionen innebörden av att vara delaktig genom att delta vid viktiga händelser och närvara på exempelvis skolmöten. Dimensionen kognitiv- och känslomässigt engagemang handlar till stor del om att lyssna till barnets behov (Lewis & Welsh 2005). I det tredelade föräldraskapet går det att se hur denna praktik omförhandlas och går från att innebära ett engagemang för barnet i dess vardag till att innebära en förmåga att sätta barnets känslor framför sina egna. I citatet ovan beskrivs detta genom att socialsekreterarna beskriver det som optimalt när föräldern kan tillåta barnet att vara placerat och tycka om alla sina föräldrar och på så vis ta ett känslomässigt ansvar för barnet. Lewis och Welsh (2005) lyfter också begreppet närvaro vilket bland annat innebär ett förmedlande av trygghet till barnet alternativt en rent fysisk närvaro. I det tredelade föräldraskapet omförhandlas innebörden av praktiken och socialsekreterare uttrycker i citatet en förväntan på föräldern att den ska närvara, men på håll och inom kontrollerade former. Det är tydligt att föräldern ses som icke-utbytbar och att närvaro förväntas. Men närvaron begränsas även och fokus läggs snarare på trygghet än den fysiska aspekten av närvaro. Att vara lagom förälder inom det tredelade föräldraskapet innebär således att utöva ett föräldraskap på håll som tryggar barnet i dess placering.

### 6.1.2 Återförening eller inte

Det finns olika slags problematik som kan ligga till grund för en placering. Intervjupersonerna i denna studie lyfte dock främst de ärenden där barn placerats som en följd av bristande föräldraförmåga. Oavsett anledning till placering så är dock målet med det tredelade föräldraskapet att fullfölja en vård och jobba mot en återförening. I följande citat uttrycker en socialsekreterare hur socialtjänsten arbetar med detta mål.

Socialtjänsten har ett jättetydligt uppdrag att arbeta hem barn. Om det ska vara möjligt [att återförenas] så är det viktigt att prata om det inför placeringen också, trygga föräldrarna i det. Men det är ju inte alltid det är så. Ibland har man försökt allting och man har tänkt att här finns det ingen förmåga, då är det kanske inte det vi trycker mest på. De behöver få mycket begriplighet. De behöver veta hur umgänget ska se ut och vad det är för förutsättningar som krävs för att barnet ska kunna flytta hem igen (Socialsekreterare 3).

Citatet ovan benämner målet med en placering kopplat till föräldrarnas förmåga till förändring. Höjer (2015) menar att föräldrar som är aktuella inom den sociala barnvården ofta ses som både orsak och lösning på problem, en uppfattning som härspeglas i ovanstående citat. Föräldern kan vara grunden till varför barnet är omhändertaget, men för att uppnå målet med återförening så är föräldern även en möjlig lösning. I citatet ovan tolkas målet med att arbeta hem barn som ett uttryck för en tro på föräldrarnas förmåga till utveckling och förändring. Detta stämmer överens med det teoretiska begreppet icke-utbytbar förälder (Höjer 2015). Citatet visar dock även att denna idealbild av föräldern inte alltid stämmer överens med de föräldrar socialsekreteraren möter. Socialsekreteraren uttrycker att vissa föräldrar saknar förmåga till utveckling. Avsaknaden av förmåga går att se i ljuset av Höjers (2015) begrepp misslyckad förälder där socialtjänsten fortsatt måste skydda barnet. Då uttrycker socialsekreteraren att de istället arbetar med att skapa ramar för att föräldern ska känna begriplighet i situationen, det vill säga att försöka få föräldern att hitta sin roll i det tredelade föräldraskapet.

Som lyfts i tidigare citat så är återförening inte alltid ett mål som går att uppnå. Det finns också andra aspekter kring målet med återförening och synen på föräldern i det tredelade föräldraskapet. I följande citat beskriver en socialsekreterare hur målet med placeringen kan förändras över tid.

Jag tänker att de första tre åren kanske man fokuserar på hemflytt, om det är möjligt. Men efter det så blir det, okej - hur blir det en bra relation, hur behåller barnen en kontakt, hur jobbar vi med umgänge? Så det kommer snarare in senare. Att det blir olika fokus på föräldraarbetet, i det mest optimala (Socialsekreterare 5).

Citatet ovan kan ses som ett uttryck för att målet med det tredelade föräldraskapet kan vara tidsberoende och att föräldraskapets funktion, och vad det innebär att vara en lagom förälder, kan förändras över tid. Socialsekreteraren uttrycker att de tre första åren så arbetar en med föräldern för att återförening ska kunna ske. Föräldern kan här ses i ljuset av Höjers (2015) begrepp icke-utbytbar och således som någon som har förmåga att förändras samt har potential att bli en fullgod omsorgsgivare. Återföreningsmålet kan också beskrivas som att syftet med en placering är att det tredelade föräldraskapet inte längre ska behövas då barnets inte längre har behov av skydd. Vidare uttrycker socialsekreteraren att om en återförening inte skett efter de tre första åren så förändras målet och fokus blir istället relationsskapande mellan barn och förälder. Föräldern kan här ses i ljuset av begreppet misslyckad då socialtjänstens skydd fortsatt behövs. Samtidigt finns förväntning och fokus på föräldern som icke-utbytbar omsorgsgivare även om det första målet med återförening inte uppnåtts. Alltså, i enlighet med både Höjer (2015) och Lewis & Welsh (2005) så kan föräldern här, även om den saknar förändringsförmåga, förmedla trygghet och stabilitet genom sin närvaro.

## **6.2 Insiktslös eller förändringsbar**

Det är barn som råkat ut för det värsta men det är väldigt ofta föräldrar som vill det bästa trots allt och så har det gått fullständigt åt helvete (Familjebehandlare 3).

Föräldrar aktuella inom den sociala barnvården beskrivs i citatet ovan som att vilja det bästa för sina barn men att det gått alldeles fel. När socialtjänsten går in och tar över en del av föräldraskapet tydliggörs det för föräldern vad som är ett gott och mindre bra föräldraskap. Lind et. al. (2017) menar att föräldraskap skapas i relation till andra och i relation till socialsekreterare och familjebehandlare kommer vi under detta avsnitt analysera deras beskrivningar av föräldrar vars barn är placerade. I nedanstående citat beskriver en socialsekreterare ett exempel på när det är svårt att arbeta med föräldrar.

I placeringar där föräldrar har slagit sina barn och inte erkänner det, och inte vill jobba med den frågan, blir det ju en väldigt svår situation att jobba med för barnsekreterare. Till exempel, hur ska vi kunna skydda barnet i ett umgänge om föräldern aldrig erkänner att de har gjort något. Jättesvårt (Socialsekreterare 8).

Socialsekreteraren beskriver vikten av att föräldern erkänner den problematik som föranlett placeringen, detta för att det ska vara möjligt att skydda barnet i ett umgänge. När föräldern inte erkänner sina brister tolkar vi detta som en syn på föräldern som någon som saknar insikt i det faktum att de inte kan ta hand om sitt barn på ett fullgott sätt. Detta kan förstås med hjälp av begreppet misslyckad förälder (Höjer 2012b), där socialtjänsten måste gå in och skydda barnen då föräldern på något vis misshandlat barnet och där föräldern saknar förändringspotential. Idealet om den icke-utbytbara omsorgsgivaren skapas i relation till vad den misslyckade föräldern gör, genom att erkänna uppvisa föräldern en förmåga till förändring. En lyckad förälder inom den sociala barnvården blir följaktligen en som har förmåga att förändra sig och som under placeringen kan ge barnet stabilitet och trygghet. Förälderns förändringspotential är således central för socialtjänstens syn på föräldern och föreställningen av det ideala föräldraskapet.

Förälderns förmåga till förändring är av stor vikt men intervjupersonerna lyfter även betydelse av vilka handlingar föräldern utövar under den tid då barnet är placerat. En socialsekreterare uttrycker detta i följande citat.

Jag ser ju att de barnen aldrig någonsin kommer flytta hem igen, men när ska jag säga det till föräldrarna? De var och köpte nya möbler till barnrummet för de trodde det var det som behövdes. De förstår ingenting och hur ska jag nå dem i det som är fel när de tror på något sätt att barnen ska kunna komma hem vilken dag som helst? Att få föräldrarna att förstå (Socialsekreterare 4).

Vi tolkar ovanstående citat vara en beskrivning av ett föräldrapar som gör ett försök till en förändring för att tillgodose barnens behov. Socialsekreteraren anser dock att det är en felaktig föräldraskapspraktik som utövas. Föräldraskapet består i handlingar som är utförda i relation till både barnet och socialsekreteraren (Lind et. al 2017). Här blir möbelköpet en föräldraskapshandling och i relation till socialsekreterarens reaktion, som vi utläser från ovanstående citat, skapas ett misslyckat föräldraskap. Socialsekreteraren uttrycker att föräldrarna inte förstår, vilket vi tolkar som att de anses sakna insikt samt förmåga till förändring.

Under intervjuerna lyfter ett flertal familjebehandlare och socialsekreterare att vuxna har ett eget ansvar att uppsöka hjälp för exempelvis missbruksproblematik eller psykisk ohälsa. Flertalet intervjupersoner uppger även att de ofta arbetat motiverande för att uppmuntra föräldrarna att ta detta ansvar. Nedan följer ett utdrag där två socialsekreterare resonerar kring föräldrars ansvar.

De kan ju behöva egen hjälp, för sin egen problematik, som inte ovanligt ligger till grund för varför de inte kan ta hand om sina barn (Socialsekreterare 2).

Vuxna har ju ansvar för sig själva också. Är man förälder så har man ansvar själv. Det är inte så att vi omyndigförklarar föräldrar så de har ett stort ansvar själva också tänker jag (Socialsekreterare 3).

Socialsekreterarna lyfter här att föräldrars egen problematik ofta är det som föranlett placeringen och att de, som vuxna människor, har ett stort eget ansvar gällande att arbeta med detta. Enligt Lind et. al. (2017) är vad som anses som ett gott föräldraskap inte tydligt definierat utan någonting som är kontextbundet och föränderligt. Som vi tidigare har nämnt så kan att vara en god, och lagom mycket, förälder vid en placering innebära en mängd olika saker. Exempelvis kan det betyda

att hitta sin roll i det tredelade föräldraskapet, att vara delaktig eller att tillåta sitt barn vara placerat. Men det kan även handla om att ta ansvar för sin egen problematik och söka hjälp vilket lyfts i citatet ovan. Följaktligen blir förmågan att ta detta ansvar en aspekt av att ses som en icke-utbytbar omsorgsgivare i enlighet med Höjers begrepp (2012b), detta genom att föräldern har förmåga till insikt och utveckling.

Vi har tidigare belyst de förväntningar som finns på föräldrar att de ska komma till insikt om sina brister och att de ska hitta sin roll inom det tredelade föräldraskapet. Något som även lyfts på olika vis i samtliga intervjuer är dock att föräldrarnas initiala reaktion vid ett omhändertagande ofta är att gå in i en kris. I samtal med familjebehandlare lyfts flera aspekter av föräldrars krisreaktioner.

Man kanske inte har sovit eller ätit på flera dagar. Man kanske måste få personen att uppsöka en läkare för att få någon medicin så de kan sova. Då kan man inte fundera kring hur man ska få tillbaka sitt barn utan måste kanske bara tänka på sig själv. Om jag kan vara där med de, 'nu pratar jag bara om vad du behöver, mamma', så blir det lättare för dem att resa sig upp och vara här [fokusera på barnet]. Socialsekreteraren vill ju vara där med en gång. Ditt barn har de här och de här behoven och de tillgodoser inte du och därför måste vi göra såhär (Familjebehandlare 5).

I citatet ovan belyser familjebehandlaren hur en krisreaktion kan skapa allvarliga fysiska reaktioner hos en förälder. Vidare lyfter familjebehandlaren att socialsekreterare ofta vill att föräldern fokuserar på barnets behov från första början. Dock blir föräldern inte sällan oförmögen i ett första stadie att fokusera på barnet och barnets behov som en följd av den egna krisreaktionen. Som vi tidigare nämnt så menar Lind et. al (2017) att föräldraskapet blir till i relation till andra. I citatet ovan så beskrivs föräldern vara oförmögen att utöva ett föräldraskap då den är i kris. Vi tolkar att familjebehandlaren uttrycker att insikt inte kan uppnås på grund av kristillståndet utan är något som här ses som tidsberoende. Familjebehandlaren uttrycker även att socialsekreterare förutsätter att föräldern är förmögen att ta in barnets behov och vad som föranlett placeringen redan från start. Ett sätt att nyansera detta är att använda föräldrapraktiker (Lewis & Welsh 2005).



Föräldern har förlorat makroansvaret och familjebehandlaren uttrycker att det utlöser en kris som gör att föräldern är oförmögen att utöva ett kognitivt och känslomässigt engagemang. Socialsekreterare beskrivs av familjebehandlaren anta att när föräldern förlorar makroansvaret så har den fortfarande en förmåga att anpassa övriga praktiker till den nya situationen, det vill säga ha en förmåga till insikt om barnets bästa. Detta kan understryka att det finns olika förväntningar på föräldraskapet beroende på vem som möter föräldern inom socialtjänsten.

Ovan har vi lyft fram föreställningar om den misslyckade föräldern, den icke-utbytbara omsorgsgivaren, den ofrivilligt frånvarande föräldern, föräldern som en ansvarstagande vuxen samt föräldern i kris. Samtliga av dessa föreställningar belyser hur socialsekreterare och familjebehandlare högt värderar föräldrarnas förmåga att komma till insikt om sina problem och om vad som är barnets bästa. Graden av insikt har stor betydelse för hur föräldraskapet beskrivs och är en av grundförutsättningarna som krävs för att en lyckad föräldraskap ska kunna utövas inom det tredelade föräldraskapet. Nedan följer en socialsekreterares beskrivning av en mamma som lyckats komma till insikt.

Hon säger [till barnen] att hon vill att barnen ska flytta hem, men att soc säger såhär [att det inte går]. Sen var det i ett möte, med stöd från familjebehandlare där vi också var med, då säger hon till sina barn 'jag behöver det här, jag är inte mogen än'. Fast hon själv var väldigt kluven och hade signalerat det till barnen. Men det var så roligt, för hon märkte ju verkligen det sen, hon sa att hon märkte att det har blivit mycket bättre och att hon märkte att barnen mådde bättre. Det blev en morot för henne att jobba vidare med samarbete och tydlighet (Socialsekreterare 3).

I ovanstående citat beskriver en socialsekreterare hur en mamma först kommunicerat till sina barn att de var placerade mot hennes vilja men hur hon senare säger till sina barn att de placerade för att hon också behöver det. Det senare beskrivs även leda till att mamman upplever en förbättring i barnens mående vilket socialsekreteraren uttrycker motiverade mamman till vidare arbete. Lind et. al. (2017) menar att reaktionen hos utomstående aktörer är medskapande av föräldraskapet tillsammans med föräldrarnas egna åsikter och tankar kring vad ett gott

föräldraskap innebär. När ett barn placeras innebär detta att föräldrarnas egen uppfattning av vad ett gott föräldraskap är brister och föräldraskapet ses som misslyckat då socialtjänsten måste kliva in. Socialtjänstens uppfattningar om föräldraförmågan är svåra för en förälder att bortse ifrån, socialsekreteraren representerar en myndighet som har möjlighet att göra ingripanden med tvång (Leviner 2017) och dennes syn på vad ett gott föräldraskap innebär väger således tungt. I citatet ovan uttrycker socialsekreteraren att rätt praktik uppmuntras. Föräldrar som gör rätt föräldraskap inom den sociala barnvården kan ses som att de går från att vara misslyckad till att vara en bättre omsorgsgivare genom att de förändrar sin syn på det egna föräldraskapet. En god föräldraförmåga innebär en insikt om barns bästa samt att kunna förmedla denna insikt till barnet, att handla i enlighet med barns bästa blir således att utöva rätt föräldraskap.

### **6.3 Dubbla stolar**

Den svenska sociala barnvården kännetecknas, som tidigare nämnts i bakgrunden, av samexistensen av frivillighet och tvång. Vilket leder till en inbyggd maktobalans inom socialtjänstens arbete mellan den enskilde och socialtjänsten. Risken för tvångsåtgärder är således alltid närvarande även när insatser sker baserade på frivillighet (Leviner 2017, Östberg 2017). I följande avsnitt är utgångspunkten denna dubbelt präglade kontext och hur den påverkar synen på föräldrar inom den sociala barnvården.

Intervjupersonernas olika beskrivningar av föräldrar delas under följande avsnitt in i två subteman. Under subtemat *Förhandling mellan frivillighet och tvång* lyfts hur relationen mellan frivillighet och tvång påverkar hur föräldrar upplevs av socialsekreterare och familjebehandlare. Under subtemat *Barnens process i fokus* redovisar vi hur socialsekreterare och familjebehandlare resonerar kring den upplevda dubbelheten och sitt handlingsutrymme i arbetet med både barn och föräldrar.

### 6.3.1 Förhandling mellan frivillighet och tvång

Den inbyggda maktobalans som finns i socialtjänstens arbete samt dess konsekvenser berörs i följande citat från en familjebehandlare. Här beskrivs ett samtal med ett par vars barn är placerade.

Där har vi ju en väldig fördel för vi står ju inte för några beslut. Vi har den här familjen som vi har varit med och träffat. Där bilden av föräldrarna är att de är hotfulla, arga, skriker och gapar, kastar sten på polisen. Alltså de är liksom monster. Sen kommer de hit och sätter sig i våra rum. Jag vet att vi hade ett möte där jag var med och hoppade in, och så satt de och pratade om saker de undrade över. Så frågade jag, skulle ni kunna prata på det här sättet med socialsekreterare? Ja, vadå, säger pappan. Jamen det är ju alldeles lugnt, det är ju ingen som är arg här nu (Familjebehandlare 5).

Familjebehandlaren lyfter ovan att socialarbetarens roll som behandlare eller som myndighetsutövare kan påverka föräldrars agerande. Lind et. al (2017) menar att föräldraskapet är en serie handlingar som görs i relation till familjemedlemmar och andra utomstående aktörer. Den inbyggda maktobalansen mellan föräldrar och myndighetsutövande socialtjänst kan här beskrivas som en relation som skapar motsättningar. Föräldrarnas handlingar beskrivs i citatet ovan vara olika beroende på om de möter den del av socialtjänsten som står för beslut eller behandling, något som vi även tolkar som att det påverkar socialarbetarnas syn på föräldrarna. Enligt familjebehandlaren beskrivning ses de av de myndighetsutövande socialsekreterare som monster som enbart bråkar. Vi tolkar detta som att de organisatoriska ramarna påverkar handlingsutrymmet och möjligheten för den myndighetsutövande socialsekreteraren att skapa relation till föräldrar vars barn en omhändertagit. Detta resonemang är även i linje med Svensson, Johnsson & Laanemets (2008) diskussion kring begreppet handlingsutrymme. Samtidigt uttrycker familjebehandlaren att föräldrarna blir lugna i samtal med dem och tillskriver själv denna förändring till det faktum att de inte står för några beslut. Det vill säga att de har en annan möjlighet att skapa en samarbetsrelation. I ovanstående citat framställs två olika bilder av föräldrar som möter socialtjänsten. Vi tolkar detta som att de olika kontexter en förälder kan befinna sig inom, nämligen att möta

myndighetsutövare eller behandlare, påverkar föräldrarnas agerande och görande av föräldraskap. Något som i sin tur kan antas påverka familjebehandlarnas respektive socialsekreterarens syn på föräldrarna (jfr Loseke 2003).

Flera intervjupersoner lyfter under intervjuerna att de upplever att föräldrar befinner sig i ett underläge gentemot socialtjänsten. En socialsekreterare belyser detta i följande citat.

Det är väldigt trasiga människor som sitter i ett extremt underläge mot en hel myndighet och domstolar ibland. Alltså, dom känner sig säkert pyttesmå. Att ändå bekräfta dem och deras situation och säga att vi vill att det ska bli så bra som möjligt utan att för den skull säga att vi tror på att barnet behöver det här. Det tror jag att man måste visa (Socialsekreterare 3).

Socialsekreteraren beskriver föräldrarna som pyttesmå och i extremt underläge i förhållande till socialtjänsten. Lind et. al. (2017) menar att barns bästa används som en måttstock vid utvärderingen av ett föräldraskap. Detta syns i citatet ovan där socialsekreteraren bekräftar att föräldrarna befinner sig i ett underläge men att detta inte förändrar inställningen till att barnets bästa ska vara rådande. Vi tolkar socialsekreterarens beskrivning som ett uttryck för den balansgång som sker när de behöver bekräfta föräldrarna i den svåra situation de befinner sig i och samtidigt aldrig förlora fokus på barnen. Skau (2007) beskriver hur asymmetriska maktrelationer påverkar det sociala arbetet. Vi tolkar ovanstående citat som ett erkännande av denna asymmetriska maktrelation mellan socialarbetaren, som en myndighetsrepresentant, och föräldern i dess beroendeställning.

Placering med stöd av LVU används då det anses behövas för de fall där föräldrar eller barn inte frivilligt går med på nödvändiga insatser (Leviner 2017). Målet är dock alltid att så mycket som möjligt av det sociala barnvårdsarbetet ska vara präglad av frivillighet varpå placeringar med stöd av SoL är en vanligare insats. I följande citat lyfter en socialsekreterare ett vanligt resonemang i SoL-ärenden.

Vi har så pass bra föräldrar så de ändå till viss del kan vara involverade. Då aktualiseras frågan mycket mer om ska vi ha familjehemsvård eller inte. Okej, vi kanske tycker att familjehemmet har vettigare idéer än föräldrarna, men det går ju också till en viss gräns. Det är ju inte upp till oss. Då blir det ofta en fråga om vi har ett samtycke till placering eller inte. 'Vill du att dina barn är placerade och vill du det fortsatt så kan du inte vara inne i deras vardag för det går inte' (Socialsekreterare 3).

Socialsekreteraren lyfter att föräldrar som är "så pass bra", de vill säga bra nog, aktualiserar frågan om barnet fortsatt ska vara placerat eller istället återförenas med föräldrarna. Ovanstående citat tolkas här som en beskrivning av den balansgång som socialsekreterare går i avgörandet om fortsatt placering där föräldraskapet utvärderas vid en hemtagningsbegäran. Lind et al (2017) beskriver idealbilden av ett gott föräldraskap som att det innefattar både det som är bäst för barnet samt föreställningar om en idealfamilj. Höjer (2012b) menar dock att familjer aktuella inom den sociala barnvården befinner sig långt ifrån den ideala bilden av både föräldraskap och familj. Vidare menar Lind et.al. (2017) att vad som kännetecknar ett gott föräldraskap är kontextbundet. I citatet ovan tolkas detta som att den sociala barnvårdens kontext, där föräldrar inte sällan befinner sig långt från idealet, påverkar vad som anses vara ett gott föräldraskap. Något som kan ses som att tanken om ett föräldraskap som är gott nog uppstår. Socialsekreteraren ställer "så pass bra föräldrar" i jämförelse med familjehemmets idéer i citatet ovan. Vi tolkar att ett gott nog föräldraskap uppstår när det inte finns grunder för ett LVU men det ändå finns frågetecken kring föräldraförmåga. Här är det således inte enbart huruvida föräldraskapet är gott eller inte som avgör utan även huruvida det finns samtycke till placeringen eller ej. Det vill säga att barnet kan flytta hem till sina föräldrar igen om placeringen skett med stöd av SoL så länge föräldraskapet inte bedöms som så skadligt för barnet att vård istället kan ske med stöd av LVU. Höjer (2015) använder begreppen misslyckad förälder och icke-utbytbar omsorgsgivare för att beskriva samexisterande föreställningar av föräldrar aktuella inom den sociala barnvården. Dessa samexisterande föreställningar anser vi bli tydliga i citatet ovan. Föräldern ses här både som misslyckad då behov finns att skydda barnet, samtidigt som den ses som icke-utbytbar då den kan ge gott nog med trygghet och stabilitet.

Även i placeringar som sker med stöd av LVU inryms tanken om att socialtjänstens arbete ska präglas av frivillighet och samarbete (Leviner 2017). En socialsekreterare resonerar i följande citat om samarbete och upplevelsen av delaktighet.

När det gäller LVU vill vi ändå få in deras syn. Jag tänker på ett annat besök där mamman hade fått i uppdrag att fundera på hur hon ville ha det. Då gick hon igenom hela sin lista, hur hon ville att det skulle se ut det närmsta halvåret, men sen kan vi inte gå henne till mötes i det för vi är jättelångt ifrån varandra. Hon får ändå säga hur hon vill och vi kan prata om det. Sen så säger vi hur vi tänker. Det är klart att de inte känner sig lyssnade på då, för det blir ju inte så som de vill. [...] Vi försöker att lyssna men de upplever sig nog inte så lyssnade på alltid (Socialsekreterare 3).

Socialsekreteraren beskriver ett samtal med en förälder under vilket ramar för hur föräldraskapet kommer att utövas under den närmsta tiden diskuteras. Lewis & Welshs (2005) föräldrapraktiker kan användas för att belysa hur de praktiska aspekterna av föräldraskapet hos placerade barns föräldrar beskrivs. I citatet ovan uttrycker socialsekreteraren att föräldern får bidra med sin uppfattning om hur hon vill utöva sitt föräldraskap, för att socialsekreteraren sedan ska kunna ge sin bild av hur föräldraskapet bör utövas. Då omhändertagandet skett med stöd av en tvingande lagstiftning är det socialtjänsten som har sista ordet gällande hur vården ska läggas upp. Lind et. al (2017) menar att föräldraskap skapas i relation till andra och i det föräldraskap som planeras framåt är det tydligt i citatet ovan att socialtjänsten blir tongivande. Leviner (2017) menar att det i och med socialtjänstens dubbla uppdrag kan vara svårt att skilja mellan ett frivilligt och ett framtvingat samtycke, i ovanstående citat tolkar vi det även som att samarbete och delaktighet är svårt att uppnå när det finns tvingande element i uppdraget. Detta kan jämföras med Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) resonemang kring handlingsutrymme och hur detta påverkar socialarbetarens arbete med föräldern då möjligheten till flexibilitet påverkas av ett gott samarbete och den mellanmänniska relationen. Något som socialsekreteraren i ovanstående citat beskriver tar sig uttryck i att

föräldrarna inte känner sig lyssnade på, även när det sker ett arbete för att öka delaktigheten.

### *6.3.2 Barnets process i fokus*

Utöver det dubbla uppdraget gällande att arbeta både med frivillighet och tvång så lyfter flertalet intervjupersoner även en upplevd dubbelhet i att arbeta med både föräldrar och barn. Stöd till föräldrar, som vi tidigare har nämnt, är inte reglerat såsom arbetet med placerade barn och flertal intervjupersoner talar om hur arbetet alltid utgår från ett tydligt barnfokus, och att det därmed kan vara svårt att få med ett föräldraperspektiv. En socialsekreterare uttrycker detta i följande citat.

För jag tycker att det är dubbelt, att få barnen att lita på mig [...] det blir en balansgång när jag försöker få barnen att gå med på att träffa sina föräldrar fast de egentligen inte vill. Samtidigt ska jag trygga barnen i att vi kommer inte bara att skicka hem er rätt som det är bara för att föräldrarna säger så, eller som barnet uttrycker det för att de 'låtsas vara snälla'. Det har hon säkert alldeles rätt i. Föräldrarna kan ju säga det som de vet att vi vill höra, och då blir det ju svårt för oss att bedöma, har det skett en förändring eller har de bara lärt sig vad de ska säga för att få hem barnen (Socialsekreterare 4).

Vi tolkar det som att socialsekreteraren beskriver att det finns en svårighet att både ha ett uppdrag för barnet och föräldern och i vissa ärenden ställs detta på sin spets. Idealet med den icke-utbytbara omsorgsgivaren inbegriper just att föräldern ska stå för trygghet och vara oersättlig för barnet (Höjer 2015). Inom den sociala barnavården sker placeringar för att barnet är i behov av skydd, och i ovanstående fall handlar det om att barnet behöver skyddas från föräldrarna. Således inkorporeras även föreställningen om att föräldern är en orsak till problem och skada för barnet i föreställningen om den icke-utbytbara omsorgsgivaren. Socialsekreteraren uttrycker här att det finns ett dilemma med att tillhandahålla umgänge mellan barn och förälder utifrån denna skyddsaspekt och barnets bästa då barnet själv uttrycker en ovilja att träffa sina föräldrar. Vidare tolkar vi att socialsekreteraren, i relation till skyddsaspekten, tar utgångspunkt i att föräldrar kan tala osanning för att det ska framstå som att de har föräldraförmågor de i själva

verket saknar. Något som här ses som en oaccepterbar föräldrapraktik men en praktik som kan vara svår att upptäcka. Den uttryckta dubbelheten i att både arbeta för barnet och för föräldern kommer således till uttryck i ovanstående citat genom att socialsekreteraren tror på barnet och på så sätt misstänkliggör föräldern.

Ett ständigt återkommande tema i intervjuerna är att socialtjänstens arbete utgår från barnets bästa. Nedan följer en socialsekreterares resonemang gällande det placerade barnet och dess relation till sina föräldrar.

Vårt ansvar ligger i barnet och barnets bästa, egentligen är det väldigt lite reglerat hur mycket stöd som ska ges till föräldrarna. Men här, vi vet ju verkligen att det är för barns bästa att uppnå ett fungerande umgänge med sina föräldrar (Socialsekreterare 2).

I ovanstående citat förtydligas att fokus för socialtjänstens arbete ligger i barnets bästa. Den sociala barnvården är starkt präglad av regler och riktlinjer ämnade att gynna barns bästa, i ovanstående citat ger dock socialsekreteraren även uttryck för en upplevd dubbelhet i att det saknas liknande riktlinjer för arbetet med föräldrarna. Svensson, Johnsson & Laanemets (2008) beskriver hur det sociala arbetet är uppbyggt kring just riktlinjer för arbetet men att det samtidigt finns utrymme för flexibilitet. Bristen på riktlinjer är ett tema som återkommer och flertalet intervjupersoner benämner bristen på reglering kring föräldrastöd som en anledning till att det saknas fokus på detta arbete. Vi tolkar detta som att handlingsutrymmet kan upplevas begränsat då fokus blir på bristen på riktlinjer och upplevelsen av att det är svårt att röra sig utanför barnskyddsuppdraget och även fokusera på föräldern och dennes behov. Ett resultat av detta kan tänkas vara att förälderns behov ses genom barnets. Socialsekreteraren uttrycker vidare att ett sätt att uppnå vad som är bäst för barnet är att ha ett fungerande umgänge. Detta kan ses med hjälp av Höjers (2015) begrepp, som en föreställning om att föräldern anses vara viktigt och en stabilitet för barnet, det vill säga att föräldern ses som en icke-utbytbar omsorgsgivare. Vidare menar dock Lind et. al. (2017) att görandet av föräldraskap kan förstås i relation till barndom och att barns rättigheter och intressen används för att evaluera föräldraskapet. I ovanstående citat beskrivs föräldrar som att de inte



befinner sig i fokus för socialtjänstens arbete så länge som de inte ses som ett verktyg för att uppnå det som är bäst för barnet.

En annan socialsekreterare beskriver sin syn på arbetet med föräldrarna.

Vi är ju inte emot föräldrarna, vi är för barnen. Föräldrarna måste ju vara på samma bana. Föräldrarnas process styr inte utan det är barnens process (Socialsekreterare 8).

Relationsskapande är en viktig aspekt inom det sociala arbetet och en kontinuerlig kontakt mellan klient och socialarbetare driver fram relationen (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). I citatet ovan belyses även hur relationen som skapas i ett socialt barnavårdsärende främst är mellan barnet och socialsekreteraren, relationen till föräldern är sekundär. Vidare tolkar vi detta citat i linje med Lewis & Welshs (2005) begrepp föräldrapraktiker och ser hur föräldrarnas görande av föräldrapraktiker förväntas hålla sig inom ramarna för vad socialtjänsten anser vara goda handlingar i relation till barnets bästa. Vidare är citatet ytterligare ett exempel på hur barnet är i fokus och att föräldern ses i relation till barnet och inte som styrande.

Som vi tidigare nämnt så är stödet till föräldrar vars barn är placerade inte reglerat i så stor utsträckning. Samtidigt finns det en föreställning om att det är bra för barnet att ha en fungerande relation med sina biologiska föräldrar (Mattsson & Vinnerljung 2016). I citatet nedan beskriver en socialsekreterare hur detta kan komma till uttryck i praktiken.

Handen på hjärtat, hur mycket jobbar vi verkligen för att det verkligen ska bli en aktiv umgängesförälder? Det är ju lätt att 'nämen han är i missbruk' och så släpper man. Speciellt när det gäller pappor eller föräldrar som inte är vårdnadshavare. Om man ska vara självkritisk så är det ju lättast att hantera barn som inte har några föräldrar om vi nu ska raljera lite. Det blir ju ett mycket enklare arbete än med en förälder som håller på och stör. Nu raljerar jag och jag tycker inte så, men det skulle kunna bli så i ett arbete (Socialsekreterare 8).

Flertalet socialsekreterare som vi intervjuar beskriver en upplevelse av att stödet till föräldrar inte är tillräckligt reglerat. Det som socialsekreteraren säger i citatet ovan

tolkar vi som ett uttryck för de konsekvenser som upplevs bli en potentiell följd av denna bristande reglering. Det som framkommer tolkar vi som att uppdraget att arbeta för både barn och föräldrar upplevs komplicerat. Vissa aspekter är starkt reglerade medan andra aspekter är mer flexibla (Svensson, Johnsson & Laanemets 2008). När socialtjänstens arbete med barnen är starkt reglerat, och arbetet med föräldrarna inte är det, blir fokus oftast på barnet. Ett sätt att se på detta är med hjälp av Lind et. al. (2017), nämligen att barnets bästa sätter ramarna för föräldraskapet, och placerar barnet i fokus framför föräldern. En risk med detta, som socialsekreteraren uttrycker i citatet ovan, är att föräldern kan upplevas som störande i arbetet med barnet, det vill säga någon som är i vägen för den som ska hjälpa snarare än någon som också behöver hjälp i sin egen rätt. Detta tolkar vi som att föräldern i mindre utsträckning ses som en icke-utbytbar omsorgsgivare i enlighet med Höjers (2015) begrepp, och att det således blir enklare att se föräldrarna som problemalstrande istället för som en del av en lösning.

## 7. Slutsatser samt svar på frågeställningar

Syftet med vår studie var att beskriva och analysera socialsekreterares och familjebehandlars föreställningar om föräldraskap hos placerade barns föräldrar. Studiens teoretiska ramverk utgår från det socialkonstruktivistiska perspektivet och tar utgångspunkt i att det finns samhälleliga föreställningar om vad ett gott föräldraskap innebär. Vi har valt att studera dessa föreställningar empiriskt genom att analysera hur socialsekreterare och familjebehandlare beskriver föräldraskap hos föräldrar vars barn är placerade. Vidare analyseras hur dessa beskrivningar kan förstås i relation till skildringar av vilka handlingar, det vill säga praktiker, som föräldern utför inom den sociala barnvårdens kontext. Utifrån detta syfte har vi formulerat tre frågeställningar vilka besvaras under detta avsnitt.

*Vilka förväntningar har socialsekreterare och familjebehandlare på föräldrars delaktighet under ett barns placering?*

Socialsekreterare och familjebehandlare beskriver hur föräldraskapet när ett barn placerats innefattar att vara en lagom förälder. Familj som konstruktion är föränderligt och kontextbundet och i med en placering av ett barn omförhandlas konstruktionen av både familjen och föräldraskapet. Det föräldraskap som en tidigare var ensam om inom familjen byter då form och det tredelade föräldraskapet tar dess plats. Det innebär att föräldraskapet och det ansvar som följer med det nu blir en gemensam angelägenhet tillsammans med vårdgivare och socialtjänst (Lind et. al. 2017, Socialstyrelsen 2015a). Att vara en lagom förälder innebär även att som förälder ha en förmåga att släppa de delar av ansvaret som nu åligger socialtjänsten och familjehemmet, men samtidigt vara en naturlig och viktig del i barnets liv. Detta innebär att föräldraskapet och dess ansvar och skyldigheter måste omförhandlas i den kontext som utgörs av det tredelade föräldraskapet. Våra resultat visar att förväntningarna på hur föräldrars delaktighet i sina barns liv tar sig uttryck kan bero på huruvida det är en socialsekreterare eller en familjebehandlare som beskriver föräldern. Förväntningarna på föräldraskapet kan även förstås i relation till återföreningsprincipen. Det föräldraskap som beskrivs som gott är det som är föränderligt i enlighet med barns bästa. Vår studie visar dock att det uttalade målet

med det tredelade föräldraskapet inte alltid behöver vara återförening på det sätt Socialstyrelsen (2013) beskriver. Målet beror istället på föräldrarnas förmåga till närvaro och delaktighet i det tredelade föräldraskapet, det vill säga förmågan att vara en lagom förälder.

*Hur beskriver socialsekreterare och familjehandlare föräldrars utförande av föräldraskap under ett barns placering?*

Socialsekreterare och familjehandlare beskriver att den ideala föräldern är den som på olika sätt kommer till insikt under placeringstiden. Föräldrarnas agerande kanske inte är till barnets bästa och en insikt om detta kan leda till ett förändrat, och förbättrat, föräldraskap. Detta kan även handla om att komma till insikt om varför barnet är placerat eller att föräldern kommer till insikt om vad som är barnets bästa, alternativt att föräldern själv tar ansvar för den problematik som föranlett placeringen. Föräldraskap innebär det handlande som utgör föräldraskapet (Lewis & Welsh 2005), vi menar att dessa praktiker omförhandlas då föräldrar får sina barn placerade. Omförhandlingen innebär det sätt på vilka föräldrar förändrar sitt handlande när de inte längre är ensamma omsorgsgivare för sitt barn utan måste anpassa sitt föräldraskap så att det blir tredelat. Enligt Lind (2017) är föräldraskapet både en serie handlingar samt en konstruktion som uppstår i mötet mellan människor. Vår studie visar att socialsekreterare och familjehandlare är medskapare i det föräldraskap som utformas när ett barn placeras. Omförhandlingen av föräldraskapet sker således inte utifrån jämbördiga maktpositioner, detta då myndighetsutövandet innebär en asymmetrisk maktfördelning som föräldern hela tiden står i relation till (Östberg 2017). Medskapande sker genom att rätt handlande uppmuntras samtidigt som fel handlingar belyses, och förhoppningsvis förändras genom att föräldern kommer till insikt. Föräldrars handlingar och utförande av föräldraskap ställs i och med en placering således hela tiden i relation till socialtjänstens uppfattningar om vad som är barns bästa, samt vad som anses vara gott föräldraskap. När föräldrar uppvisar en förmåga att komma till insikt och utföra rätt handlingar enligt socialtjänsten så kan detta ses som i ljuset av Höjers (2012b) tankar att föräldern går från att vara misslyckad till att vara en icke-utbytbar omsorgsgivare. Socialsekreterare och familjehandlare uttrycker olika krav på föräldrarnas förmåga till insikt och förändring. Ändock framkommer det att

föräldrarnas förändrings-potential är central för både familjehandlarnas och socialsekreterarnas syn på föräldrarna och föreställningen av det ideala utförandet av föräldraskap.

*Hur resonerar socialsekreterare och familjehandlare kring sina förutsättningar för att arbeta med placerade barns föräldrar och hur påverkar dessa förutsättningar konstruktionen av föräldraskap i det sociala arbetet?*

En förutsättning som socialsekreterare och familjehandlare resonerar kring gällande arbetet med placerade barns föräldrar är den inbyggda maktbalansen mellan frivillighet och tvång, ett resonemang som liknar Östbergs (2017). Vidare menar Lind et. al. (2017) att föräldrarnas egna åsikter i kombination med reaktionen hos utomstående aktörer är medskapande av föräldraskapet. Inom ramarna för vår studie och det tredelade föräldraskapets kontext blir detta tydliggjort ytterligare då medskaparen representerar socialnämnden och således innehar en maktposition i förhållande till föräldrarna. De ramar som sätts upp för vad som anses vara ett gott föräldraskap kan således antas vara mycket svåra, för att inte säga omöjliga, för föräldrarna att undvika att förhålla sig till. Detta då föräldrarna behöver följa socialtjänstens ramar för att den inte ska ses på som misslyckad och därmed riskera tvångsåtgärder. Detta resonemang liknar det som både Skau (2007) och Leviner (2017) för när de lyfter effekterna av maktasymmetri inom den sociala barnvården. Socialsekreterare och familjehandlare uttrycker även att det kan vara svårt att uppnå ett gott samarbete när det finns tvingande element närvarande, en problematik som även den lyfts av Leviner (2017) men även av Svensson, Johnsson och Laanemets (2008). I balansen mellan samtycke och tvång konstrueras något vi benämner som ett föräldraskap gott nog. Föräldraskapet är inte bristande i den omfattning att ett omhändertagande med stöd av tvångslagstiftning kan ske, men inte heller så bra att inga insatser behövs. När föräldrar vill avsluta frivilliga placeringar sker således en bedömning av föräldraskapet där föräldrarna konstrueras som god nog. Vår studie visar också att det kan spela roll huruvida den professionella som föräldrarna möter har en myndighetsutövande eller behandlande roll inom socialtjänsten, då detta påverkar socialarbetarens handlingsutrymme att skapa en samarbetsrelation med klienten. Detta går i linje med Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) som menar att olika uppdrag leder till olika stort

handlingsutrymme. Socialarbetarens roll är således en förutsättning vilken kan ha en inverkan på hur föräldrar agerar, det vill säga hur föräldrarna utövar föräldraskap, vilket vi menar i sin tur kan påverka hur föräldern uppfattas och konstrueras.

En annan förutsättning som socialsekreterare och familjebehandlare beskriver påverkar deras arbete är att det i uppdraget ingår att arbeta med både barnet och med dess föräldrar. Vidare nämns även det faktum att det finns få riktlinjer som reglerar arbetet med föräldrarna. När ett barn placeras och föräldern förlorar det huvudsakliga ansvaret för sitt barn skapas föreställningen om föräldern som den misslyckade omsorgsgivaren. Socialnämnden har gått in för att skydda barnet vilket innebär att föräldern misskött sitt uppdrag (Höjer 2012b). Samtidigt är målet med placeringen uttalat i och med återföreningsprincipen, det vill säga tanken om att barnet ska flytta hem till föräldrarna igen (Socialstyrelsen 2013). I vår studie ser vi hur detta skapar samexisterande föreställningar vilket går i linje med Höjers (2012b) tankar om hur föräldern ses som både den misslyckade föräldern och den icke-utbytbara omsorgsgivaren. I fortsatt enlighet med Höjer (2012b) framkommer även hur dessa samexisterande föreställningar om föräldern kan beskrivas som att föräldern både ses som en orsak och en lösning till de problem som föranlett placeringen. Dessa föreställningar uttrycks, av näst intill samtliga intervjupersoner, påverka arbetet med föräldrar vars barn är placerade. Föräldraskapet och hur det konstrueras kan förstås i relation till föreställningar om barnets bästa. Socialsekreterare och familjebehandlare evaluerar föräldraskapet i relation till vad som anses bäst för barnet, något som även stämmer överens med Linds et. al. (2017) tankar om hur barns bästa ofta används som riktning för att evaluera föräldraskap. Men samtidigt som det finns en stark föreställning om att en nära och god kontakt med föräldrar är till barnets bästa återfinns även föreställningen att barnet behöver skyddas från farliga föräldrar. Balansgången mellan att dels bekräfta föräldern i vart denne finner sig, och samtidigt aldrig förlora fokus på barnet ser vi som ett uttryck för att föräldraskapet och dess konstruktion är föränderlig och komplex. Vidare finner vi att flertalet intervjupersoner lyfter bristande reglering kring föräldrastöd som en förutsättning som påverkar arbetet med föräldrar. Detta då handlingsutrymmet att röra sig utanför barnskyddsuppdraget och även fokusera på föräldern

och dennes behov upplevs begränsat, något som går att jämföra med vid Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) resonemang kring handlingsutrymme i en byråkratiskt styrd organisation. I vår studie ser vi att föräldern blir relativt osynlig i socialsekreterares och familjebehandlare beskrivningar då barnet ofta sätts i fokus, och föräldrarnas behov istället ses genom barnens. I relation till föreställningar om barnets bästa blir de föräldrar som beskrivs i vår studie således i fokus för socialnämndens arbete främst då de anses vara ett verktyg för att uppnå det som är bäst för barnet.

## 8. Slutdiskussion

Under denna rubrik diskuterar vi vår studies huvudresultat och hur dessa ställer sig till tidigare forskning. Vi diskuterar även på vilka sätt vår studie nyanserar och bidrar till forskningsfältet samt ger förslag på vidare studier.

### 8.1 Studiens resultat i relation till tidigare forskning

Socialarbetare har många professionella färdigheter användbara för att skapa goda samarbeten men Gladstone et. al. (2014) visar i sin studie hur dessa färdigheter kan vara svåra att omsätta i praktik inom den sociala barnvården. I Gladstones et. al. (2014) studie förklaras detta med att det i socialtjänstens uppdrag ingår det att både skydda barnet och stötta familjen, vilket kan leda till att barnskydd prioriteras på bekostnad av ett samarbete med föräldern. Denna studie styrker vår studies fynd gällande att socialsekreterare och familjebehandlare uttrycker det vara svårt att behålla fokus på föräldern när uppdraget även innefattar att skydda barnet.

De sätt på vilket maktobalansen mellan socialarbetaren och föräldern påverkar samarbetet dem emellan undersöks i Dubrills (2006) studie. Beroende på föräldrarnas upplevelse av maktutövning visar Dubrills (2006) studie hur olika föräldrastrategier utvecklades. Dessa strategier sträcker sig från genuint samarbete till ren kamp. Detta styrker vår studies resultat då vi funnit att föräldrar beskrivs reagera på maktobalans på liknande sätt av socialsekreterare och familjebehandlare. Vi finner även här något som nyanserar forskningsfältet, nämligen att familjebehandlare och socialsekreterare resonerar kring att föräldrar kan agera aggressivt när de möter myndighetsutövare och lugnt när de möter behandlare. Detta tolkar vi som att den maktobalans som föräldrarna möter upplevs olika beroende på vilken socialtjänstprofession mötet sker med.

I Höjers (2011) studie lyfts föräldrarnas upplevelse av mötet med socialtjänsten. Studien visar hur vissa föräldrar upplevde sig bestraffade för sin bristande föräldraförmåga medan andra upplevde att de fick hjälp att vara delaktiga i sitt barns liv. I vår studie finner vi att socialsekreterare och familjebehandlare belyser både goda och mindre bra föräldrapraktiker. De risker som vi kan se, i linje med vårt



resultat och Höjers (2011) studie, är att om enbart bristande föräldraförmågor och misslyckade praktiker blir belysta så blir den dominerande föreställningen den av den misslyckade föräldern. Detta tror vi kan leda till att föräldern upplever socialsekreterare och familjebehandlare som bestraffande istället för stödjande, vilket är i linje med Höjers (2011) studie.

Nesmiths (2015) studie visar hur umgänge ses som en mycket viktig aspekt när ett barn placeras, samt att umgänge ökar chanserna för återförening. Vidare visar dock studien att socialarbetare inte ansåg sig ha det primära ansvaret för att stötta föräldrarna till att genomföra umgänge, trots att resultat visade att föräldrar var mycket mer benägna att genomföra umgänge när de erhållit stöd. Vår studie kan komplettera denna bild då den nyanserar socialsekreterares och familjebehandlares förväntningar på föräldrapraktiker när barnet är placerat. Vi ser här att det finns en förväntning på föräldrarnas egna förmåga att ta ansvar och komma till insikt och anpassa sina föräldrapraktiker utifrån socialtjänstens föreställningar om vad ett gott föräldraskap innebär. Frågan vi ställer oss här är om stödet till föräldrar för att komma till insikt inte är reglerat, kan återföreningsprincipen ändå vara ett hållbart mål om inte föräldern erhåller stöd på vägen?

Studien av Skoog, Khoo och Nygren (2015) visar att barn upplever ett behov av nära relationer och en känsla av samhörighet med vuxna, men att detta behov kunde vara svårt att uppfylla under en placering. Studien visar även hur barn kan behöva stöd för att relationen till föräldrar ska bli fungerande under placeringstiden. Studien av Skoog, Khoo och Nygren (2015) understryker de fynd vi gjort i vår studie gällande att föräldrar ses som, med Höjers (2012b) begrepp, icke-utbytbara omsorgsgivare även när ett barn placerats. Vidare visar det även att återföreningsprincipen kan omförhandlas i det tredelade föräldraskapet och innefatta föräldrars handlingar som rör delaktighet och relationsskapande när föräldern inte har förmåga att vara den ensam omsorgsgivare. I likhet med det som Lewis & Welsh (2005) benämner som föräldrapraktiker.

## 8.2 Avslutande ord och förslag på vidare forskning

Vår studies resultat bör ses som ett nedslag i en ständigt föränderlig kontext. Föreställningar om vad som är ett gott föräldraskap idag blir inte desamma imorgon då kategorier och föreställningar ständigt omförhandlas. Stöd till föräldrar vars barn är placerade är ett område som GR identifierat som ett utvecklingsområde och vår studies resultat bidrar till en ökad förståelse kring föräldrar vars barn är placerade och deras föräldraskap. Med en socialkonstruktivistisk utgångspunkt har vi nyanserat hur ett antal socialsekreterare och familjehandlare resonerar kring föräldrar och föräldraskap. Vi anser att det är av stor vikt att förstå vilken mening de som möter föräldrar inom den sociala barnavården tillskriver företeelsen föräldraskap. Detta då kategorier om föräldraskap inom ramen för det kontextuella socialkonstruktivistiska perspektivet kan antas påverka det praktiska arbetet inom den sociala barnavården. I vår studie har vi även synliggjort faktorer som kan tänkas påverka synen på föräldraskapet hos föräldrar vars barn är placerade. Dessa faktorer kan utgöra en grund för, eller inspirera till, fortsatta studier. Föräldrar aktuella inom den sociala barnavården möter en mängd olika personer och professioner. Då vi enbart har undersökt hur vissa socialsekreterare och familjehandlare konstruerar föräldraskapet är bilden av föreställningar inom det tredelade föräldraskapet inte representativ för socialtjänsten i sin helhet. Vi uppmanar till vidare studier för att studera hur andra professioner som möter föräldrar aktuella inom den sociala barnavården ser på föräldrar vars barn är placerade.

Utifrån tidigare studier, exempelvis Dubrill (2006) och Höjer (2011), samt denna studies resultat anser vi att det går att spekulera kring huruvida det finns ett växelverkande samspel gällande hur föreställningar kring föräldraskapet förhandlas. Denna växelverkan sker då föräldrars praktiker påverkar den syn på föräldrar som familjehandlare och socialsekreterare har, samtidigt som synen på föräldrarna påverkar föräldrarnas agerande. Det kan dock inte åligga föräldrar att på egen hand förändra sitt agerande och sitt föräldraskap. Socialtjänstlagen 1 kap. 2§ belyser hur utgångspunkten i den svenska sociala barnavården är barnets bästa (SFS 2001:453), det finns även en starkt tongivande tanke om att en nära och god kontakt med de biologiska föräldrarna är vad som är bäst för de flesta barn

(Mattsson & Vinnerljung 2016). I förlängningen anser vi att detta innebär att det åligger socialtjänsten att fortsätta utveckla sitt arbete med placerade barns föräldrar till förmån inte bara för föräldrarna, utan även för barnens bästa. Vi uppmanar således till vidare forskning som undersöker hur föreställningar om föräldrar vars barn är placerade påverkar socialtjänstens praktiska arbete. Vidare vill vi specifikt uppmana till vidare forskning som belyser hur socialtjänsten kan arbeta med föräldrar som vid placeringen av ett barn befinner sig i kris.

## Litteratur- och källförteckning

Akademikerförbundet SSR. (2015). *Etik i socialt arbete – Etisk kod för socialarbetare*. Stockholm: Akademikerförbundet SSR.

Berrick, J., Dickens, J., Pösö T., & Skivenes, M. (2017). Parents' involvement in care order decisions: A cross-country study of front-line practice. *Child & Family Social Work, 22*(2), 626–637.

Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2. uppl.). Malmö: Liber.

Cocozza, M., & Hort, S. E. O. (2011). The dark side of the universal welfare state?: Child abuse and protection in Sweden. I Gilbert, N., Parton, N., & Skivenes, M. *Child protection systems: International trends and orientations*. New York: Oxford University Press.

Dumbrill, G. (2006). Parental experience of child protection intervention: A qualitative study. *Child Abuse & Neglect, 30*(1), 27-37.

Gilbert, N., Parton, N., & Skivenes, M. (2011). Introduction. I Gilbert, N., Parton, N., & Skivenes, M. *Child protection systems: International trends and orientations*. New York: Oxford University Press.

Gladstone, J., Dumbrill, G., Leslie, B., Koster, A., Young, M. & Ismaila, A. (2014). Understanding worker–parent engagement in child protection casework. *Children and Youth Services Review, 44*, 56-64.

Höjer, I. (2011). Parents with Children in Foster Care – How Do They Perceive Their Contact with Social Workers? *Practice, 23*(2), 111-123.

Höjer, I. (2012a). Ett ifrågasatt föräldraskap. I Johansson, H., & Bäck-Wiklund, M (Red.), *Att fostra familjen: En grundbok om styrning, föräldraskap och socialtjänst*. Malmö: Liber.

Höjer, I. (2012b). Att vara familjehem – om ett delat föräldraskap. I Bäck-Wiklund, M., & Johansson, T. (Red.), *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och Kultur.

Höjer, I., & Sjöblom, Y. (2012). På egna ben – om ungdomar som lämnar samhällsvården och deras familjerelationer. I: Margareta Bäck-Wiklund & Thomas Johansson (Red.), *Nätverksfamiljen*. Stockholm: Natur och Kultur.

Karlsson, S. & Mortensen, I. (2017). *Föräldrar till familjehemsplacerade barn – En rapport om de biologiska föräldrarnas upplevelser. En brukarstyrd brukarrevision*. Jönköping: Kommunal utveckling i Region Jönköpings län, samarbete med Länsbrukarrådet för missbruks- och beroendevården.

- Leviner, P. (2017). Samtyckeskonstruktionen i LVU - En analys av gränsdragningen mellan frivillighet och tvång, grundantaganden om människans autonomi samt barns begränsade självbestämmanderätt. I Leviner, P., & Lundström T. (Red.), *Tvångsvård av barn och unga: Rättigheter, utmaningar och gränzoner*. Stockholm: Wolters Kluwe.
- Leviner, P., & Lundström, T. (2017) Om tvångsomhändertagande av barn - En inledning. I Leviner, P., & Lundström, T. (Red.), *Tvångsvård av barn och unga: Rättigheter, utmaningar och gränzoner*. Stockholm: Wolters Kluwe.
- Lewis, J., & Welsh, E. (2005) Fathering practices in twenty-six intact families and the implications for child contact. *International Journal of Law in Context*, 1(1), 81-99.
- Lind, J., Westerling, A., Sparrman, A., & Dannesboe, K. I. (2017). Introduction: Doing good parenthood. I Sparrman, A., Westerling, A., Lind, J., & Dannesboe, K. I. (Red.), *Doing good parenthood: ideals and practices of parental involvement*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Loseke, D., R. (2003). *Thinking about social problems: An introduction to constructionist perspectives*. (2. uppl.) New jersey: Transaction publishers.
- Mattsson, T., & Vinnerljung B. (2016). *Barn i familjehem. Förslag på åtgärder som skulle göra skillnad för samhällets mest utsatta*. Stockholm: SNS Förlag.
- Nesmith, A. (2015). Factors Influencing the Regularity of Parental Visits with Children in Foster Care. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 32(3), 219-228.
- Patel, R., & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Regeringskansliet. (2018-06-13). Barnkonventionens väg mot svensk lag. *Aktuellt inom barnkonventionens väg mot svensk lag*. Hämtad 2018-08-27, från <https://www.regeringen.se/regerings-politik/barnkonventionens-vag-mot-svensk-lag/>
- SFS 1949:381. *Föräldrabalken*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Skoog, V., Khoo, E., & Nygren, L. (2015). Disconnection and Dislocation: Relationships and Belonging in Unstable Foster and Institutional Care. *British Journal Of Social Work*, 45(6), 1888-1904.
- Skau, G. (2007). *Mellan makt och hjälp - om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare*. (3. Uppl.) Stockholm: Liber.
- Socialstyrelsen. (2013). *Barn och unga i familjehem och HVB – Handbok om socialtjänstens ansvar och uppgifter*. Stockholm: Socialstyrelsen.

- Socialstyrelsen. (2015a). *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2015b.) *Nya bestämmelser för den sociala barn och ungdomsvården Uppföljning av 2013 års ändringar av SoL och LVU*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2016) *Analys av situationen i socialtjänsten Läget under hösten 2016 – delrapport 2*. Stockholm: Socialstyrelsen. Hämtad 2018-06-13, från <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20450/2016-12-35.pdf>
- Socialstyrelsen. (2017) *Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2015 och 2016*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Stockholm Stad. (2018). *Stöd till föräldrar med barn placerade i familjehem, jourhem, på HVB eller SiS-institution (Stella)*. Hämtad 2018-06-13, från <http://www.stockholm.se/FamiljOmsorg/Stod-till-familj--barn/foraldrastod/Stod-till-foraldrar-med-barn-placerade-i-familjehem-Stella/?kontakt=>
- Svensson, G., & Höjer, S. (2017). Placing children in state care in Sweden - Decision-making bodies, laypersons and legal framework. I Burns, K., Pösö, T., & Skivenes, M. (Red.), *Child welfare removals by the state - a cross-country analysis of decision-making systems*. New York: Oxford University Press.
- Svensson, K., Johnsson, E., & Laanemets, L. (2008). *Handlingsutrymme - Utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur & kultur.
- UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen. FN:s konvention om barnets rättigheter*. UNICEF Sverige: Stockholm.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

## Bilaga 1



# INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE INTERVJUGUIDE

Kan du kort beskriva din arbetsroll och i vilket sammanhang du möter föräldrar vars barn är placerade.

Hur arbetar socialtjänsten/ni med föräldrar vars barn är placerade?

- Har ni några rutiner kring stöd/arbete riktat specifikt till föräldrar vars barn är placerade?
- Ni arbetar inte med stöd till föräldrar vars barn är placerade: Vems ansvar är det, hur kan det stödet se ut och har du någon roll att förmedla eller följa upp ett eventuellt stöd?

Kan du beskriva hur föräldrarollen ser ut för föräldrar under en placering?

- Hur brukar du tänka när det kommer till umgänge och kontakt under en placering? Finns det något idealt upplägg?
- Är det skillnad på hur föräldrarollen ser ut i början av en placering, jämfört med efter en längre tid?
- Är det svårt att hitta stöd för vad som blir bäst för barnet?
- Vad är det som avgör hur umgänget och kontakten utformas?

När du lyckats få till ett bra samarbete med föräldrar, vad är det som har lyckats då?

- **Förtydligande:** tänk tillbaka på dina senaste ärenden, ta gärna exempel. Vilken roll har föräldrar i samarbetet?
- Vad behövs för att skapa ett bra samarbete kring barnet?
- Finns det rutiner för samarbete?

När du inte anser att du får till ett bra samarbete med föräldrar, vad är det som orsakat detta?

- Förtydligande: tänk tillbaka på dina senaste ärenden, ta gärna exempel. Hur kan en arbeta för att komma vidare om samarbete inte fungerat?
- Metod: Spegla/parafrasera dåligt exempel för att förtydliga vad som menas, "stämmer det?"

På vilket sätt kan föräldrar med placerade barn fortsätta vara föräldrar?

- När måste de sluta vara föräldrar/kan föräldrarätten förverkas?

Hur tänker du kring barns bästa när det gäller placering av ett barn, vad tycker du är viktigt att tänka på?

- Utifrån dina erfarenheter hur jobbar en med barnets bästa i relation till föräldrarna och familjehemmet/institutionen?
- Vilken roll har föräldern i barnets bästa under en placering?



## Bilaga 2



## INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE INFORMATIONSBREV

### **Information: deltagande i studie om placerade barns föräldrar och föräldraskap.**

Du tillfrågas härmed att delta i en studie om socialtjänstens möten med, samt reflektioner om, föräldrar till placerade barn. För att undersöka detta ämne intervjuar vi de inom socialtjänsten som möter föräldrar vars barn är placerade enligt SoL eller LVU. Vi som genomför studien heter Jenny Lundqvist Todevski och Helena Mäki och studerar på Socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. Studien är på kandidatnivå.

#### *Varför görs studien?*

FoU i Väst/GR har tillsammans med GR:s chefsnätverk beslutat att följa upp en workshop om stöd till placerade barns föräldrar och undersöka hur stödet ser ut idag. Vi vill komplettera FoU i Väst/GR undersökning genom att belysa reflektioner om föräldraskap i relation till barnets bästa.

#### *Varför har du blivit tillfrågad att delta i studien?*

För att uppfylla syftet med vår studie kommer vi intervjuar dig som möter placerade barns föräldrar antingen direkt i ditt arbete eller som enhetschef. Genom fördjupande frågor hoppas vi få en ökad kunskap om arbetet med föräldrar till placerade barn och tankar om föräldraskap inom socialtjänsten.

*Hur går medverkan till?*

Er stadsdel/kommun ska medverka vid FoU i väst/GR:s undersökning och delta vid deras uppföljning. Medverkan i vår studie kommer innebära att du svarar på kompletterande frågor i samband med FoU i väst/GR:s intervjuer/fokusgrupper.

*Är mitt deltagande i studien konfidentiellt och frivilligt?*

Största möjliga konfidentialitet eftersträvas i undersökningen genom att ingen obehörig får ta del av materialet. Materialet förvaras så att det bara är åtkomligt för oss som genomför studien och källmaterial kommer att förstöras efter studiens avslut. I rapporteringen av resultatet i form av en kandidatuppsats vid Göteborgs Universitet samt vid annan eventuell publicering kommer informanterna samt stadsdel/kommun att aidentifieras så att det inte går att koppla resultatet till enskilda individer/arbetsplatser. Ditt deltagande i studien är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering.

*Har du några frågor eller önskar kontakta oss så kan du nå oss via mail.*

Jenny Lindqvist Todevski guslunjeb@student.gu.se

Helena Mäki gusmakihe@student.gu.se

Handledare för uppsatsen är Therése Wissö, universitetslektor vid Göteborgs universitet, hon kontaktas via mail: therese.wisso@socwork.gu.se